

Cuprins

Introducere	2
Capitolul I Dilema Prizonierului și Republica Moldova	3
1.1. Dilema prizonierului în cazul Republicii Moldova	3
1.2. Moldova- țară vecină a Uniunii Europene	5
1.3. Un conflict înghețat aproape de granițele UE : Transnistria	6
1.4. Economia Republicii Moldova	8
Capitolul II Relațiile Comerciale ale Republicii Moldova cu UE și CSI	11
2.1. Importurile și Exporturile Moldovei în UE în comparație cu cele în CSI	12
2.2. Importurile și exporturile Moldovei în UE pe grupe de mărfuri pentru perioada 2007-2009	14
2.3. Relațiile Comerciale ale Republicii Moldova cu România	19
Capitolul III Integrarea Republicii Moldova în Uniunea Europeană	21
3.1. Istoricul Relațiilor	21
3.2. Republica Moldova în cadrul Politicii Europene de Vecinătate	26
3.2.1 Crearea Politicii Europene de Vecinătate	26
3.2.2 Elementele definitorii ale Politicii Europene de Vecinătate	27
3.2.3 Progresele realizate de Moldova în cadrul Politicii Europene de Vecinătate	28
3.3. Reprezentantul special al Uniunii Europene în Republica Moldova	30
3.4. România- avocatul Republicii Moldova în Uniunea Europeană	31
3.5. Perspectivele Republicii Moldova în cadrul Parteneriatului Estic	33
3.5.1 Ce este Parteneriatul Estic ?	33
3.5.2 Moldova și Parteneriatul Estic	34
Capitolul IV Asistența acordată de UE Republicii Moldova	37
4.1. Asistența financiară a UE pentru Moldova	37
4.2. Misiunea Uniunii Europene de Asistență la frontieră	39
Concluzii și recomandări	41
Bibliografie	44
Tabele și Anexe	48

Introducere

Relațiile externe ale Uniunii Europene cu Republica Moldova au cunoscut o dezvoltare sinuoasă, cu multe provocări, dar și cu beneficii pentru ambele părți. Fiind în vecinătatea UE, Moldova face parte din Politica Europeană de Vecinătate și Parteneriatul Estic.

Perspectiva de aderare există mică la momentul actual pentru Moldova, dar procesul de integrare europeană este continuu și a fost accelerat după alegerile din iulie 2009, când a ajuns la guvernare Alianța pentru Integrare Europeană.

Lucrarea de față are ca obiect de studiu procesul de integrare economică europeană în cadrul relațiilor externe ale UE cu Republica Moldova. Primul capitol se axează pe o scurtă prezentare a Moldovei, Transnistriei, economiei Moldovei și a dilemei prizonierului în ceea ce privește integrarea Moldovei în Uniunea Europeană. Federația Rusă exercită o influență puternică în spațiul ex-sovietic, inclusiv și asupra proceselor ce au loc în Republica Moldova. Astfel, dilema prizonierului dintre UE și Rusia cu privire la procesul de integrare a Republicii Moldova este de importanță primordială pentru cetățenii acestui stat.

Capitolul doi prezintă volumul schimburilor comerciale dintre statele membre UE și Moldova ce au crescut semnificativ în comparație cu statele din Comunitatea Statelor Independente (CSI). Prin urmare, a crescut importanța relațiilor comerciale cu UE pentru Moldova. România a devenit în ultimul timp principalul partener comercial al Moldovei, iar relațiile comerciale dintre Moldova și România sunt în continuă creștere.

Capitolul trei prezintă integrarea Republicii Moldova în Uniunea Europeană. Acest proces are loc în cadrul Politicii Europene de Vecinătate. Pentru a-l înțelege, sunt analizate elementele Politicii Europene de Vecinătate și efectele acestora în Republica Moldova, unde intră și Parteneriatul Estic.

Ultimul capitol prezintă asistența acordată de UE Republicii Moldova, sub formă financiară și tehnică, ambele catalizate și asupra soluționării conflictului transnistrean. Asistența a crescut în ultimul timp și va continua să se mărească în viitorul apropiat, iar pentru Republica Moldova această asistență este vitală în ceea ce privește creșterea economică, buna guvernare, implementarea reformelor și lupta împotriva sărăciei.

Lucrarea se încheie cu concluziile și recomandările autorului.

Capitolul I Dilema prizonierului și Republica Moldova

1.1 Dilema prizonierului în cazul Republicii Moldova

Atunci când studiem relațiile dintre două entități, trebuie să ținem cont de mărimea fiecărei părți. Uniunea Europeană înglobează 27 de state membre cu o populație de aproximativ 500 de milioane de locuitori, pe când Republica Moldova are în jur de 4 milioane de locuitori. Astfel, vorbim despre un gigant și un pitic, unde primul dictează regulile, iar celălalt le respectă. Datorită faptului că Uniunea Europeană este recunoscută ca cea mai democratică din lume, aceste relații nu au o formă hegemonică, ca și relațiile Rusiei în cadrul CSI.

Republica Moldova se află în “vecinătatea UE” și în „străinătatea apropiată” a Federației Ruse. “Vecinătatea UE” înseamnă aplicarea politicii europene de vecinătate și a Parteneriatului Estic, mai pe scurt procesul de integrare economică europeană a Republicii Moldova. În schimb, concepția “străinătatea apropiată” a fost definită de oficialii Federației Ruse pentru a i se recunoaște pretențiile geopolitice în cadrul CSI¹. Direcția principală a ultimei rămâne colaborarea cu statele CSI, care reprezintă o centură a bunei vecinătăți pentru Moscova.

Aceste două concepții “se ciocnesc” în Moldova și duc la formarea dilemei prizonierului cu doi jucători – Rusia și UE. Numai că în acest caz consecințele nu le suportă cei implicați în joc, ci locuitorii Republicii Moldova.

Dilema prizonierului este utilizată în teoria jocurilor, și are aplicații în multe domenii. În forma sa clasică doi jucători (două persoane care urmează să facă închisoare) fac parte a unei dileme și ce se va întâmpla dacă ei cooperează sau nu. Dacă cei doi jucători cooperează, au fiecare sentința maximă, dacă unul cooperează și celălalt nu, atunci jucătorul cooperant nu face închisoare, celălalt are sentința maximă, dacă nici unul nu cooperează, au jumătate din sentință fiecare.

Dacă *Rusia și UE vor coopera*, ambele vor implementa propriile concepte, atunci vor fi beneficii maxime pentru Moldova. Totuși, procesul de integrare europeană pentru Republica Moldova va fi unul de lungă durată, vor fi necesare realizarea unor compromisuri cu Rusia pentru ca aceasta să-și reducă interesele în “străinătatea

---

¹ Leancă Iurie “Evoluția relațiilor externe. / Tranziția : retrospective și perspective”, Chișinău 2002, pag. 363-364

apropiată”. Acestea vor fi sub forma unor dialoguri și negocieri cu partea rusă. Soluționarea conflictului transnistrean va dura mult timp, Rusia va depune eforturi pentru a-și menține influența în zonă, iar integrarea Moldovei în UE se va face sub forma de doi pași înainte, unul înapoi, specifică anilor 2000. Conform acestui plan, doar într-un viitor îndepărtat trupele pacificatoare rusești din Transnistria vor fi schimbate de un contingent multinațional, soluție pentru care militează Chișinăul la ora actuală.

Dacă *UE va coopera*, adică va asista procesul de integrare europeană a Republicii Moldova, cum are loc la momentul actual, iar *Rusia nu va coopera*, va renunța la conceptul de “străinătate apropiată” și la CSI, atunci procesul de integrare va fi accelerat. În ceea ce privește soluționarea conflictului transnistrean, chiar fără susținerea Rusiei regimul de la Tiraspol nu va renunța la separatism în viitorul apropiat . Vor fi necesare eforturi din partea guvernării de la Chișinău de a implementa o strategie de soluționare a conflictului pe cale pașnică .

În cazul în care *UE nu va coopera (Rusia va coopera)*, adică va opri asistența sa financiară și tehnică, negocierea Acordului de Asociere, rezilierea Acordului de Parteneriat și Cooperare, desființarea Misiunii Uniunii Europene de Asistență la frontieră, iar Rusia va intensifica influența în cadrul CSI, atunci procesul de integrare din Moldova va fi orientat spre CSI și nu spre UE. Acest lucru este imposibil la ora actuală datorită faptului că CSI reprezintă o grupare – eșec care este menținută datorită existenței hegemonului din zonă Federația Rusă. Transnistria va căpăta un statut aparte în cadrul Republicii Moldova, chiar poate va fi recunoscută ca țară independentă.

Dacă ambele părți *nu vor coopera*, adică vor renunța la conceptele de “străinătate apropiată” și “vecinătate UE”, populația Moldovei va câștiga din urma faptului că Rusia nu exercită influențe asupra acestei zone, dar va pierde din urma necooperării cu UE. Inexistența relațiilor cu UE va duce la scăderea nivelului de trai al populației și mari probleme socio-politice, economice, această țară devenind gaura neagră a Europei.

Conform dilemei prizonierului, orice acțiune care se va întreprinde de conducerea Moldovei va fi influențată atât de Federația Rusă cât și de Uniunea Europeană. De aceasta depinde în special volumul schimburilor comerciale și soluționarea pe cale pașnică a conflictului transnistrean.

Realitatea cu privire la procesul de integrare a Republicii Moldova în UE este mult mai complexă și implică și influențe din partea unui stat membru UE- România, dar și stat membru CSI- Ucraina. Recent președintele Rusiei și Ucrainei au emis o declarație comună cu privire la procesul de soluționare pașnică a conflictului transnistrean, dar care nu prevede și retragerea armamentului rusesc și a trupelor de pe teritoriul transnistrean. Implicarea Rusiei și Ucrainei în treburile interne ale Republicii Moldova a fost percepută ca o amenințare de conducerea de la Chișinău, ceea ce într-adevăr reprezintă un amestec în treburile sale interne.

Integrarea economică a Republicii Moldova în UE depinde de situația economică, politică, socială, demografică a acestei țări, de soluționarea conflictului transnistrean, dar și actorii importanți din regiune care au o influență asupra Moldovei.

1.2 Moldova- țară vecină a Uniunii Europene

Republica Moldova (care dacă va fi numită mai departe Moldova nu se va înțelege regiunea Moldovei din România) este vecinul apropiat al UE care și-a manifestat interesul cu privire la aderarea și integrarea UE, de altfel ca și celelalte state care fac parte din Parteneriatul Estic. Realitățile de azi au arătat că până la aderarea Moldovei la UE este o cale lungă, aceasta este demonstrată și prin faptul că ea face parte din Politica Europeană de Vecinătate și Parteneriatul Estic care se referă la statele care pe termen scurt și mediu nu vor adera la UE. Existența unui conflict militar nesoluționat pe teritoriul ei îndepărtează și mai mult momentul de aderare a Moldovei la UE. Cu toate acestea, i s-au recunoscut aspirațiile, valorile europene și depune eforturi pentru a ajunge la nivelul statelor membre ale UE. Se pune accentul în special pe accesul produselor moldovenești pe piețele UE, acces care este influențat de calitatea produselor.

Moldova are un teritoriu de 33.7 mii de km² și o populație de 4,4 milioane de locuitori, din care se aproximează că mai mult de o treime sunt plecați peste hotare în căutarea unui trai mai decent, iar principalele venituri ale populației sunt remitențele ce sunt îndreptate în principal spre consum datorită faptului că sunt destinate familiilor, rudelor, prietenilor celor plecați peste hotare și sunt în tranșe prea mici pentru a lua forma investițiilor. Cea mai mare parte a celor care trimit bani acasă muncesc în statele UE.

O altă problemă cu care se confruntă Moldova este instabilitatea politică. În urma evenimentelor de pe 7 aprilie 2009, când populația a manifestat împotriva guvernării comuniste și a posibilei fraudări a alegerilor parlamentare de pe 5 aprilie 2009, au avut loc alegeri repetate în urma cărora la guvernare a venit Alianța pentru Integrare Europeană. Totuși aceasta nu are numărul suficient de voturi pentru a alege președintele țării, care este ales de Parlament, nu prin vot direct, astfel, vor avea loc alegeri repetate în a doua jumătate a anului 2010.

În Moldova persistă probleme caracteriste spațiului ex-sovietic, unde politica influențează foarte mult economia și nivelul de trai, iar șocurile externe au avut un impact negativ asupra populației. Principala problemă este sărăcia, care a ajuns la un nivel record în 1999 la 73 % din populație sub limita sărăciei, dar care a scăzut la 26,5 % în 2004 grație creșterii economice și redistribuirii veniturilor². *Sărăcia este unul din factorii catalizatori ai emigrației forței de muncă și are nu doar manifestări economice, dar și sociale acute.*³

În anul 2009 media de venit anual a fost de 1100 de euro pe cap de locuitor, una dintre cele mai mici din vecinătatea Uniunii Europene⁴.

1.3 Un conflict înghețat aproape de granițele UE : Transnistria

Un alt impediment cu privire la procesul de integrare europeană este conflictul transnistrean. Uniunea Europeană oferă asistență cu privire la soluționarea conflictelor înghețate din fosta Uniune Sovietică, inclusiv și pentru cel transnistrean. Până în momentul în care acest conflict nu va fi soluționat, Moldova nu are nici o șansă să adere la Uniunea Europeană.

Transnistria este un teritoriu între Republica Moldova și Ucraina. Este o regiune care s-a separat de Moldova, declarându-și independența în anul 1990. Conflictul a început din cauza mișcărilor politice din Chișinău bazate pe romantism național și pledare pentru reunificarea cu România. Oponenții transnistreni au utilizat acest argument pentru a se separa de Moldova. Tensiunile au condus la ciocniri militare între separatiștii

---

² Planul de Acțiuni Republica Moldova Uniunea Europeană, Ghid, Proiect realizat de ADEPT și EXPERT-GRUP cu sprijinul financiar al Departamentului pentru Dezvoltare Internațională (DFID) al Marii Britanii, pagina 70.

³ Idem 1

⁴ ENP Country Progress Report 2009 – Republic of Moldova, Memo/10/182 Brussels, 12 mai 2010

transnistreni și poliția moldovenească. Forțele militare rebele au avut suportul cazacilor ruși care s-au alăturat militanților transnistreni. Aproape 1.000 de oameni au murit în acest conflict militar, care a durat 3 luni, din martie până în iulie 1992. Armata rusă a fost dislocată în Transnistria pentru a susține autoritățile transnistrene și a pune capăt conflictului. Ca rezultat, implicarea Armatei Ruse a dus la încetarea luptelor în iulie 1992.

De atunci, statutul Transnistriei este neclar. De jure Transnistria face parte din Republica Moldova. În realitate, ea funcționează ca un stat independent cu Parlament, valută proprie și Armată. Totuși, pe plan internațional, Transnistria nu este recunoscut ca un stat independent, nici chiar de Rusia care își menține prezența militară în această zonă și și-a deschis un consulat (fără vreun acord al conducerii Moldovei). Pe teritoriul Transnistriei se găsesc multe depozite militare de pe timpul Uniunii Sovietice, a căror soartă este neclară.

De-a lungul timpului, Guvernul Republicii Moldova și Președinții ei au încercat să soluționeze conflictul într-un mod pașnic și să reunească țara. Totuși, fără o strategie reală și cu un interes scăzut din partea Guvernului transnistrean, situația pare lipsită de culoare. În prezent Moldova nu are o armată bine pusă la punct. Se crede că Armata Moldovei într-un război cu Transnistria nu va rezista mai mult de 48 de ore. În contrast, Transnistria se bucură de susținere financiară din partea Rusiei, care este sub formă de asistență socială, fonduri pentru construirea monumentelor sovietice și pentru scopuri militare. Federația Rusă este determinată să-și mențină influența în această zonă. Aici sunt dislocați aproximativ 1500 de soldați ruși.

Republica Moldova nu are posibilitatea de a rezolva acest conflict prin eforturi proprii. În 2005, cu scopul de a legitima comerțul și creșterea stabilității între Moldova și Ucraina, UE a lansat Misiunea UE de Asistență la Frontieră, care reprezintă un proiect tehnic, fără vreo strategie politică pentru negocierea unui acord între cele două părți a conflictului. O soluție globală poate fi atinsă numai la nivel politic, la care contribuie și Uniunea Europeană ca și observator. Transnistria este o sursă de tensiune pentru Moldova în relațiile cu Rusia și o sursă de instabilitate în Estul Europei.

Uniunea Europeană s-a obligat să soluționeze conflictele înghețate din spațiul ex-sovietic, inclusiv și conflictul transnistrean. În cadrul negocierilor de soluționare a

conflictelor sub formatul “5+2” UE împreună cu SUA au statut de negociator, iar Moldova, Ucraina, OSCE, Transnistria, Federație Rusă sunt direct implicate în negocieri.

Autoritățile transnistrene sunt reticente față de totul ce înseamnă Uniunea Europeană, dar eforturile mari aduc rezultate mari.

Calea spre soluționare a conflictului se pare a fi foarte grea. Autoritățile de la Tiraspol nu doresc ca Transnistria să revină sub conducerea Chișinăului, iar Guvernul de la Chișinău nu percepe sub nici o formă ca Transnistria să devină un stat independent. Neînțelegerile dintre autorități duc la menținerea unui conflict înghețat care nu pare a fi soluționat.

Aspectul politic al conflictului transnistrean este agravat și de starea economiei Moldovei. Situația economică deplorabilă reprezintă un punct slab în cadrul negocierilor pentru soluționarea conflictului. În timpurile sovietice, producția industrială a fostei Republice Sovietice Moldovenești a fost concentrată în regiunea transnistreană. În schimb, economia Moldovei se confruntă cu probleme majore. Situația economică a Moldovei este analizată în următorul subcapitol.

1.4 Economia Republicii Moldova

Ponderea maximă a economiei țării o deține sectorul agricol, iar principalele produse moldovenești sunt fructele, legumele, vinul și tutunul. După anul 1990, Moldova a intrat într-un puternic declin economic, din care nu și-a revenit decât în anii 2000, iar la momentul actual criza financiară globală a afectat puternic economia Moldovei.

Ca parte a liberalizării ambițioase a economiei de la începutul anilor '90, pe teritoriul ei a fost introdusă o monedă liber convertibilă, au fost liberalizate prețurile, a încetat acordarea de credite preferențiale pentru firmele și companiile de stat, s-a lansat procesul de privatizare, s-au eliminat controalele pentru exporturi. Economia a revenit la o creștere pozitivă de 2,1 % în anul 2000, iar apoi la o creștere medie de 6,41 % pentru perioada anilor 2001-2006. În anul 2006, grație embargoului rusesc față de vinurile moldovenești, creșterea economică a fost de numai 4,8% iar producția industrială a scăzut cu 5,3 %. Efectele embargoului s-au ținut lanț, afectând industria vinului, apoi celelalte industrii conexe: a sticlei, celulozei și sectorul agricol.

În anul 2007 PIB-ul a crescut cu doar 3 %, menținându-se efectele embargoului la vinuri. În anul 2008 creșterea economică a fost de 7,2 % datorită creșterii consumului intern bazat pe remitențe, care au fost aproximativ egale cu bugetul Moldovei pentru acest an.

Situația economică actuală a Republicii Moldova este cel mai bine relatată în documunetul guvernamental **Relansăm Moldova** (Rethink Moldova, prin intermediul căruia s-a reușit să se obțină o finanțare externă de 2,6 miliarde de dolari SUA în martie 2010): *“Performanța economică din ultimii ani a Republicii Moldova s-a bazat pe un fundament slab. La primă vedere, țara avea succese, PIB-ul țării crescând cu o rată medie de 5% în perioada anilor 2006-2008, atingând cifra de 7,2 % în anul 2008, în timp ce pozițiile monetare și fiscale erau ținute la control. Balanța fiscală generală înregistra un deficit de doar 1% în anul 2008 și eforturi au fost depuse pentru a reduce nivelul inflației. Însă au existat vulnerabilități: creșterea economică depindea de consum, preponderent de bunurile importate, și era determinată de remitențele care creșteau la o rată alarmantă: remitențele constituiau 30 % din PIB în anul 2008, situându-se printre cele mai înalte niveluri din lume.*

Fiind percepută din start ca problemă ce poate fi soluționată ulterior, criza economică globală s-a soldat cu un impact major și brusc asupra economiei Republicii Moldova. Remitențele s-au redus cu 27% pe parcursul anului 2009, scăzând și consumul. Investițiile străine directe s-au diminuat brusc până la 2 % din PIB, de la un nivel de 11,4 % existent până la criză. Exportul de bunuri și servicii s-a redus cu 22% , deși scăderea importurilor a fost și mai mare – 35 la sută, consemnând lipsa unui impact general negativ asupra performanței PIB.

Combinarea acestor factori a condus la declinul performanței PIB de 9 % în termeni reali. La finele celui de-al patrulea trimestru al anului 2009, numărul șomerilor constituia 73.900 de persoane (rata șomajului de 6,2 %), număr practic dublu față de perioada comparabilă a anului 2008. Veniturile reduse pentru consum, în special pentru cei 40 % de moldoveni din familii ce beneficiază de pe urma remitențelor, precum și reducerea generală a încrederii consumatorilor s-au soldat cu presiuni deflaționiste. Indicele Prețurilor de Consum la finele anului 2009 constituia doar 0,4 la sută după câteva luni de deflație. Depozitele din băncile comerciale din țară s-au redus cu 3,7%

față de finele anului 2008, în timp ce creditele în economia reală s-au micșorat cu 4,9 % în aceeași perioadă. Condițiile de creditare s-au înrăutățit de asemenea în termeni reali, în pofida politicii monetare expansioniste promovate de Banca Națională a Moldovei (BNM)”.

În anul 2009, criza economică a dus la o scădere a PIB-ului moldovenesc cu 6,5%. Cel mai mult au avut de suferit Construcțiile (-28%), Industria (-19%) și Agricultură (-11%). Consumul populației a scăzut cu 8%, exporturile cu 8%, iar importurile cu 19%. Investițiile în capital fix au scăzut cu 31%⁵. Scăderea PIB-ului din Republica Moldova este, practic, egală cu cea din România, de aproximativ 7 %⁶.

Dacă am putea compara economia Moldovei cu a României, atunci am avea următoarea situație : “*Produsul Intern Brut (PIB) al Republicii Moldova este de 30 de ori mai mic decât cel al României. În anul 2008, PIB-ul Republicii Moldova a fost de 6 miliarde de dolari, în timp cel al României a atins 192 miliarde dolari*”⁷.

Relațiile comerciale au scăzut în anul 2009, dar ele au urmat un trend crescător pe parcursul anilor 2000. A crescut în special comerțul cu statele membre UE, subiect care este dezvoltat în următorul capitol.

---

⁵ Biroul Național de Statistică a Republicii Moldova, Produsul Intern Brut pentru anul 2009

<http://www.statistica.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=2910&parent=0> accesat 21 aprilie 2010

⁶ Institutul Național de Statistică, Comunicat de presă nr 43 din 3 martie 2010, Produsul Intern Brut în Trimestrul IV și Anul 2009 http://www.insse.ro/cms/files/statistici/comunicate/pib/pib_trimIVr09.pdf accesat 21 aprilie 2010

⁷ Ziarul Financiar, PIB-ul Republicii Moldova, 3% din cel al României <http://www.zf.ro/politica/pib-ul-republicii-moldova-3-din-cel-al-romaniei-4182108/> accesat 29 martie 2010

Capitolul II Relațiile Comerciale ale Republicii Moldova cu UE și CSI

Interacționarea dintre mai multe popoare se poate face prin două moduri : războaiele și comerțul¹⁰. Perioada actuală nu este atât de afectată de conflicte militare în comparație cu cele precedente, astfel comerțul este cel care influențează natura relațiilor dintre subiecții internaționali. Capitolul doi se axează pe relațiile comerciale ale Republicii Moldova cu Uniunea Europeană în comparație cu Comunitatea Statelor Independente.

O importanță deosebită o au resursele energetice importate din Rusia, de care depinde economia Moldovei. Sectorul energetic al Republicii Moldova dintotdeauna a fost și este cel mai vulnerabil domeniu, constituindu-se în cea mai mare parte pe importul de resurse energetice din țările CSI¹¹. Comerțul cu statele CSI a rămas o tradiție pentru Republica Moldova, menținându-se legăturile vechi. La unele produse sunt menținute standardele GOST, valabile de pe timpul Uniunii Sovietice. La începutul anilor '90 volumul schimburilor comerciale între statele CSI au scăzut drastic, apoi după formarea comunității au început să crească valoric. La momentul actual, pentru toate statele membre CSI, inclusiv și Moldova, comerțul este reorientat în afara grupării integraționiste.

Comerțul Moldovei cu Uniunea Europeană a crescut în mod semnificativ în ultima perioadă, față de cel cu statele CSI. Aceasta s-a datorat și Sistemului General de Preferințe acordat de UE Republicii Moldova, care apoi a fost îmbunătățit prin introducerea și altor produse exceptate de la taxele vamale formând Sistemul General de Preferințe plus. Din martie 2008 au fost introduse Preferințele Comerciale Autonome Unilaterale prin care au fost exceptate de la taxe vamale, în limita unor contigente, aproape toate produsele importate din Moldova. Pe de altă parte, piața Moldovei este una deschisă, accesul produselor din UE în Moldova este facil, iar 50 % din importurile moldovenești sunt din statele membre UE.

Ca un pas al procesului de integrare, între Moldova și UE se va forma o zonă de liber-schimb. Totuși, competitivitatea produselor moldovenești este scăzută față de cele din statele membre UE, dar cum un protecționism mai ridicat înseamnă prețuri mai mari

---

¹⁰ Dumitru Miron "Comerț Internațional" pagina 1, Editura ASE, București, 2003

¹¹ Sudacevschi Gabriela, Sută Nicolae „Relațiile Economice ale Republicii Moldova cu țările CSI” Editurat ASE București, 2003

pentru consumatorii finali, prețurile vor scădea și beneficiarul principal va fi toată populația Moldovei.

2.1 Importurile și Exporturile Moldovei în UE în comparație cu cele CSI

Relațiile comerciale dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană au fost în continuă creștere. Dacă în 1997 *volumul importurilor din UE* a fost de circa 450 milioane (449.849.500) de dolari SUA¹², atunci în anul 2008 acestea au ajuns la nivelul de aproximativ 2,1 miliarde (2.105.264.000) de dolari SUA, crescând în 10 ani de 4,67 ori. Desigur, aceasta s-a datorat și creșterii numărului statelor membre ale Uniunii Europene, cât și creșterii volumului remitențelor. În anul 2009, importurile din UE au scăzut cu 33,4 % față de anul 2008, ca urmare a scăderii cu o treime a remitențelor și a crizei economice. Cu toate acestea, ponderea importurilor din UE în comerțul total al Moldovei a crescut cu 0,4 puncte procentuale de la 43 % în anul 2008 la 43,4 % (valoric însă scăzând la 1.422.500 de dolari SUA) în anul 2009. Moldova percepe taxe vamale la produsele importate din Uniunea Europeană, dar urmează să fie semnat Acordul Liber și Comprehensiv Aprofundat (Deep Comprehensiv Free Trade Agreement) și taxele vamale vor fi eliminate, astfel încât produsele importate din UE vor fi mai competitive pe piața Moldovei. Comerțul cu UE în ceea ce privește importurile a crescut de la 38,41 % în anul 1997 la 43,4 % în anul 2009, ca urmare a reorientării comerțului extern al Republicii Moldova dinspre CSI spre piața UE.

Pe de altă parte, în anul 1997, *ponderea importurilor din statele CSI* a fost de 51,61 %, care a scăzut la 35,46 % în anul 2008 și la 34,79 % în anul 2009. Acestea vor continua să scadă, dar nu cu mult deoarece 97 % din resursele energetice utilizate în Moldova sunt din Federația Rusă. Ca volum, în anul 1997 importurile din CSI au fost de 604.516.000 de dolari SUA (51,61 % din total), iar în anul 2008 de 1.737.261.300 de dolari SUA (35,46 % din total). Astfel, importurile din CSI au crescut de 2,87 ori, creștere care s-a datorat în special ridicării prețurilor la resursele energetice, în special la petrol și gaze naturale. În anul 2009, volumul importurilor din CSI au scăzut la valoarea de 1.140.400.000 de dolari SUA (34,79 % din total), tot ca urmare și a variației prețului

---

¹² Anexa 1 "Comerțul Exterior al Republicii Moldova" www.statistica.md accesat la 15 aprilie 2010.

la gaze care s-a micșorat ca urmare a crizei, dar au crescut la începutul anului 2010. În prezent principalul combustibil folosit în Republica Moldova este gazul natural (care acoperă 80% din necesitățile sectorului energetic) și care este importat practic integral din Rusia¹³.

Pe de altă parte, *exporturile în UE* în anul 1997 au fost în valoare de 185.499.700 (21,22 % din totalul exporturilor) de dolari SUA, ajungând la valoarea de 820.090.400 de dolari SUA (51,54 % din totalul exporturilor) în anul 2008. Astfel, în 11 ani ele au crescut valoric de 4,42 de ori, iar ponderea produselor exportate în UE a crescut de 2 ori din totalul exporturilor. Cu toate acestea, în anul 2009 volumul exporturilor din Moldova în UE s-au micșorat cu 11,3 % (678.500.000 de dolari SUA), în ciuda faptului că UE acordă din martie 2008 preferințe comerciale autonome uninominale prin care a eliminat taxele vamale aplicate bunurilor și serviciilor de origine moldovenești, excepție făcând un număr limitat de produse agricole extrem de sensibile pentru piața internă a UE¹⁴.

În ceea ce privesc *exporturile în statele membre CSI*, acesta au crescut valoric, dar au scăzut ca pondere. Astfel, în anul 1997, valoarea exporturilor în CSI a constituit de 608.307.000 de dolari SUA, iar în anul 2008 de 623.047.000 de dolari SUA. În anul 2009 exporturile Moldovei spre CSI au scăzut la 490.500.000 de dolari SUA , cu 11,28 % mai puțin față de anul 2008. Criza care a afectat statele CSI a dus la scăderea cererii de consum și la micșorarea exporturilor în această comunitate. Ponderea exporturilor în statele membre din valoarea totală a exporturilor Moldovei în anul 1997 a fost de 69,60%, care a scăzut ajungând în anul 2008 la ponderea de 39,16 % și pentru anul 2009 și mai puțin, scăzând cu 1,36 puncte procentuale, la 37,80 %. Aceasta se datorează și dezintegrării care are loc în cadrul CSI.

Este important de observat că exporturile Moldovei în UE nu numai că au crescut cantitativ, ci s-au și diversificat. Numărul de poziții de produse vândute în UE a crescut de la 482 poziții în 1995, până la 589 poziții în 2007, pe când numărul de poziții

---

¹³ Valeriu Prohițchi "Securitatea economică a Moldovei : o privire în secolul XXI", Expert Group ,Chișinău 2005 pagina 17

¹⁴ Preferințe Comerciale Autonome pentru Republica Moldova
http://www.afacerinet.ro/articole/Afaceri_Internationale/367-10-Preferinte_Comerciale_Autonome_pentru_Republica_Moldova.html accesat 21 aprilie 2010

de mărfuri exportate în partea occidentală a CSI s-a diminuat de la 1049 până la 731 pe parcursul aceleiași perioade (la nivel de 4 semne digitale dezagregate). S-a îmbunătățit, de asemenea, indicele de concentrare Herfindhal¹⁵ al exporturilor din Moldova în UE, de la 0,40 în 1995, până la 0,22 în 2007, 0,14 în anul 2008 și 0,16 în anul 2009. Pe când indicele Herfindhal pentru exporturile efectuate în partea occidentală a CSI s-a înrăutățit: de la 0,24 în 1995, până la 0,50 în 2005 (ca urmare a barierei impuse de Rusia împotriva importurilor băuturilor alcoolice din Moldova, indicele de concentrare s-a diminuat până la circa 0,16 dar pe parcursul anului 2008, când exporturile vinurilor au fost reînnoite, indicele a început să crească din nou, ajungând la 0,22 în anul 2009).

Conform datelor de la Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova, comerțul cu UE a Republicii Moldova a crescut în detrimentul celor cu statele CSI.

2.2 Importurile și exporturile Moldovei în UE pe grupe de mărfuri pentru perioada 2007-2009

În ultima perioadă Republica Moldova a înregistrat o balanță deficitară în relațiile comerciale cu statele membre UE. Deficitul balanței comerciale a Republicii Moldova cu țările Uniunii Europene a fost de 1.001.726.200 de dolari SUA în anul 2007 (cu un grad de acoperire¹⁶ de 40,4 %), în anul 2008 de 1.285.173.600 de dolari SUA (grad de acoperire 39 %), iar în anul 2009 de 649.900.000 de dolari SUA (grad de acoperire 47,69 %). Aceasta s-a datorat unei serii de factori printre care : liberalizarea comerțului, scăderea taxelor ca urmare a aderării Moldovei la OMC în anul 2001, creșterea numărului de state membre UE, reorientarea comerțului Republicii Moldova dinspre țările CSI spre Uniunea Europeană, diversificarea piețelor de desfacere atât a exportatorilor din Moldova, cât și din statele UE, acordarea Preferințelor Comerciale Autonome (PCA) Moldovei ce au intrat în vigoare în martie 2008 pentru o perioadă de 4 ani și existența Sistemului Generalizat de Preferințe plus (SGP+) înainte de Preferințele Comerciale Autonome. Motivul principal al acestui deficit mare este competitivitatea redusă a bunurilor de origine moldovenești față de cele originare din UE.

---

¹⁵ **Indicele de concentrare Herfindhal** măsoară concentrarea unei piețe. Se iau procente din export pentru fiecare produs, se ridică la pătrat, se face suma. Cu cât este mai mare, cu atât există mai mult tendința să se exporte numai anumite tipuri de produse

¹⁶ Gradul de acoperire a importurilor cu exporturi, adică $Grad\ de\ acoperire = \frac{Exporturi}{Importuri} * 100\ %$

Conform datelor provenite de la Biroul Național de Statistică, sunt 21 de grupe și 97 de subgrupe de mărfuri pe care Moldova le importă din UE. Valoarea cea mai mare este atinsă în anul 2008 pentru majoritatea grupelor de mărfuri, anul 2009 fiind unul de contracție a schimburilor comerciale¹⁷.

Cea mai mare pondere din totalul **importurilor** o are grupa de mărfuri “**Mașini și aparate, echipamente electrice și părți ale acestora; aparate de înregistrat sau de reprodus sunetul, aparate de înregistrat sau de reprodus imagini și sunet de televiziune și părți și accesorii ale acestor aparate**” având ponderi de 18,10 % în anul 2007, 20,04 % în anul 2008 și 17,12 % în anul 2009 din totalul importurilor și cu valori de 304.292.600 de dolari SUA în anul 2007, 421.899.200 de dolari SUA în anul 2008 și 243.574.000 în anul 2009. Cea mai mare subgrupă este “**Reactoare nucleare, cazane, mașini, aparate și dispozitive mecanice; părți ale acestora**” cu o pondere în medie de 10.10 % din totalul importurilor pentru cei 3 ani. Este de menționat faptul că pe teritoriul Republicii Moldova nu se găsesc reactoare nucleare, iar exportul este cu mult mai mic față de import pentru această subgrupă în ceea ce privesc statele membre UE. Astfel, acestea sunt utilizate pentru reexport în alte state decât cele membre UE.

Pe locul 2 se află **produsele minerale** după valoarea grupei de mărfuri având în medie o pondere de aproximativ 15 % pentru anii 2007-2009, iar pentru anul 2009 o valoare de 215.242.500 de dolari SUA, fiind în scădere față de anul 2008 când s-a înregistrat un volum de acest tip de importuri de 349.196.700 de dolari SUA, iar în anul 2007 de 240.481.100 de dolari SUA. Subgrupa cu cea mai mare pondere din această grupă de mărfuri este “**Combustibili minerali, petrol și produse rezultate din distilarea acestora; materiale bituminoase; ceară minerală**”, cu un volum mediu pentru cei 3 ani de 264.905.700 de dolari SUA și o pondere medie de 15,12 % din totalul importurilor. Celelalte subgrupe “**Sare; sulf, pământuri și pietre; ipsos, var și ciment**” și “**Minereuri, zgură și cenușă**” având împreună un volum de 3.327.000 de dolari SUA în anul 2007,

---

¹⁷ **Anexa 2** IMPORTURILE REPUBLICII MOLDOVA DIN ȚĂRILE UNIUNII EUROPENE, sursa : Serviciul Vamal (declarațiile vamale de export și import), Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova, Direcția statistică comerțului exterior și serviciilor, www.statistica.md

4.601.500 de dolari SUA în anul 2008 și 2.274.800 de dolari în anul 2009, au o pondere scăzută.

Pe locul 3 la grupele de mărfuri sunt **“Produse ale industriei chimice sau ale industriilor conexe”** care au înregistrat pentru perioada 2007-2009 un trend în creștere. Astfel în anul 2007 volumul importurilor din această grupă a fost de 177.471.200 de dolari SUA, 221.115.100 de dolari SUA pentru anul 2008 și 222.791.300 de dolari SUA pentru anul 2009, pornind de la ponderea de 10,55 % din totalul importurilor din UE în anul 2007 la cea de 15,66 % în anul 2009. Din această categorie, cele mai importate produse sunt din subgrupele : *“produse farmaceutice”, “uleiuri eterice și rezinoide; produse preparate de parfumerie sau de toaletă și preparate cosmetice”, “săpun, agenți de suprafață organici, preparate pentru spălat, preparate lubrifiante, ceară artificială, ceară preparată, produse pentru lustruit și curățire, lumânări și articole similare, paste de modelare, plastelina, “ceara dentară”” și “produse diverse ale industriei chimice”*.

Pe locul 4 la grupele de mărfuri după valoare sunt : **“Vehicule, aeronave, vase și echipamente auxiliare de transport”** cu ponderi din totalul importurilor de 10,25 % (172.326.200 de dolari SUA) pentru anul 2007, 9,9 % (208.468.800 de dolari SUA) pentru anul 2008 și de 6,57% (93.545.700 de dolari SUA) pentru anul 2009. Ponderea cea mai mare o are subgrupa de mărfuri *“Vehicule terestre, altele decât materialul rulant de cale ferată și tramvai; părți și accesorii ale acestora”*, restul subgrupelor de la această grupă au o pondere foarte scăzută.

Pe locul 5 la grupele de mărfuri după valoarea sunt : **“Materiale textile și articole din aceste materiale”** având valori de 157.224.100 de dolari SUA în anul 2007 (9,35 % din totalul importurilor), 169.924.100 de dolari SUA în anul 2008 (8,07 % din totalul importurilor) și 131.701.800 de dolari SUA în anul 2009 (9,25 % din totalul importurilor). Cele mai importante subgrupe sunt : *“Bumbac”, “Filamente sintetice sau artificiale”, “Fibre sintetice sau artificial discontinuie” și “Materiale textile tricotate sau croșetate”*.

Astfel primele 5 grupe de mărfuri care sunt importate de Republica Moldova din Uniunea Europeană sunt produsele manufactare, chimice, minerale, farmaceutice. Alte grupe de mărfuri care au o pondere mai ridicată sunt : **“Materiale plastice și articole din**

acestea; cauciuc și articole din cauciuc”, “Produse alimentare, băuturi, alcoolice, fără alcool și oțet; tutun” .

Exporturile Republicii Moldova în UE¹⁸ sunt cu mult mai scăzute față de importuri și sunt concentrate pe sectoare cu valoare adăugată scăzută. Astfel, ponderea cea mai mare pe cei trei ani o are grupa de mărfuri “**Materiale textile și articole din aceste materiale**” cu o pondere din exportul total în UE de 31,04 % și cu o valoare de 221.276.400 de dolari SUA în anul 2007, 248.439.200 de dolari SUA în anul 2008 și 205.693.200 de dolari SUA în anul 2009. Subgrupele cu cea mai mare pondere sunt “*Articole, accesorii de îmbrăcăminte, altele decât tricotate sau croșetate*” care în medie pe 3 ani a reprezentat 18,96 % din totalul exporturilor în UE și “*Îmbrăcăminte și accesorii de îmbrăcăminte, tricotate sau croșetate*” cu o pondere medie de 10,43 % pe cei 3 ani. Celelalte subgrupe, printre care : “*Mătase*”, “*Lână, păr fin sau grosier de animale; fire și țesături din păr de cal*”, “*Bumbac*”, “*Alte fibre textile vegetale; fire de hârtie și țesături din fire de hârtie*”, “*Filamente sintetice sau artificiale*”, “*Fibre sintetice sau artificiale discontinuie*”, “*Covoare și alte acoperitoare de podea din materiale textile*” au o valoare nesemnificativă.

Pe locul 2 la exporturile Moldova-UE pentru perioada 2007-2009 este grupa de mărfuri “**Produse ale regnului vegetal**” având o pondere medie de 12,31 % pe cei 3 ani și cu valori de 70.168.200 de dolari SUA în anul 2007, 84.873.600 de dolari SUA în anul 2008 și 118.430.900 de dolari SUA în anul 2009. Subgrupele cu ponderile cele mai semnificative sunt : “*Fructe comestibile și nuci; coji de citrice sau de pepeni galbeni*” cu o pondere medie pe cei 3 ani de 5,94 % din totalul exporturilor Moldovei în UE și “*Semințe și fructe oleaginoase; semințe și fructe diverse; plante industriale sau medicinale; paie și furaje*” cu o pondere medie de 3,95 % pe cei 3 ani. Celelalte subgrupe, printre care : “*Cereale*”, “*Produse ale industriei morăritului; malt ; amidon*”, “*Semințe și fructe oleaginoase; semințe și fructe diverse; plante industriale sau medicinale; paie și furaje*” au ponderi scăzute în valoarea totală a exporturilor.

---

¹⁸ Anexa 3 EXPORTURILE REPUBLICII MOLDOVA ÎN ȚĂRILE UNIUNII EUROPENE ,Sursa datelor: Serviciul Vamal (declarațiile vamale de export și import),Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova, Direcția statistica comerțului exterior și serviciilor, www.statistica.md

Pe locul 3 este grupa de mărfuri **“Mașini și aparate, echipamente electrice și părți ale acestora; aparate de înregistrat sau de reprodus sunetul, aparate de înregistrat sau de reprodus imagini și sunet de televiziune și părți și accesorii ale acestor aparate”** cu valori de 34.872.600 de dolari SUA în anul 2007, 115.498.000 de dolari SUA în anul 2008 și 111.181.200 de dolari SUA în anul 2009 și cu o pondere medie pe acești 3 ani de 10,58 % din totalul exporturilor în UE. Această grupă are 2 subgrupe , una se numește ca și grupa, iar cealaltă cu o pondere de 1,59 % din totalul exporturilor spre UE se numește **“Reactoare nucleare, cazane, mașini, aparate și dispozitive mecanice; părți ale acestora”**.

Pe locul 4 este grupa de mărfuri : **“Produse alimentare, băuturi, alcoolice, fără alcool și oțet; tutun”** cu o pondere medie pe cei 3 ani de referință de 9,81 % și cu valori de 77.535.100 de dolari SUA în anul 2007, 68.258.600 de dolari SUA în anul 2008 și 67.441.200 de dolari SUA în anul 2009. Aproximativ 60 % din această categorie reprezintă subgrupele **“Preparate din legume, fructe sau din alte părți de plante”** (3,25 % în medie pentru cei 3 ani din exporturile totale spre UE) și **“Băuturi alcoolice, fără alcool și oțeturi”**.

Pe locul 5 se află grupa de mărfuri : **“Metale comune și articole din metale comune”** cu o pondere medie pe cei ani de 5,79 % , dar cu o pondere din totalul exporturilor de 9,51 % în anul 2007, 7,77 % în anul 2008 și 2,63 % în anul 2009. Valorile au fost de 64.652.300 de dolari SUA în anul 2007, 63.771.000 dolari SUA în anul 2008 și 17.874.700 de dolari SUA în anul 2009. Cele mai mari ponderi din această grupă le au subgrupele **“Fontă, fier și Oțel”**, **“Articole din fontă, fier și oțel”** și **“Cupru și articole din cupru”**.

Alte grupe de mărfuri mai importante care se exportă în Uniunea Europeană sunt : **“Grăsimi și uleiuri de origine animală sau vegetală și produse ale disocierii lor; grăsimi alimentare prelucrate; ceară de origine animală sau vegetală”**, **“Piei brute [materie primă], piei tăbăcite, blănuri naturale și produse din acestea; articole de curelărie și de șelărie; articole de voiaj; articole obținute prin prelucrarea intestinelor de animale”**, **“Instrumente și aparate optice, fotografice sau cinematografice, de măsură, de control sau de precizie; instrumente și aparate medico-chirurgicale; ceasornicărie; instrumente muzicale; părți și accesorii ale acestora”** și altele.

Exporturile Republicii Moldova în UE sunt preponderent formate din produse primare, adică articole accesorii de îmbrăcăminte, produse ale regnului vegetal, produse alimentare, băuturi alcoolice. Acestea au valoare adăugată scăzută și sunt mai puțin competitive decât produsele manufacturate. Preferințele Comerciale Autonome de care se bucură Republica Moldova până în martie 2012 are 4 excepții tocmai la astfel de produse cu valoare adăugată scăzută. Pe viitor, exporturile Moldovei în UE vor crește, dar se vor diversifica puțin.

2.3 Relațiile Comerciale ale Republicii Moldova cu România

Volumul comerțului între Republica Moldova și România, în anul 2009, a atins 551,3 milioane dolari SUA, România fiind al doilea partener comercial al Moldovei, după Rusia¹⁹.

Relațiile comerciale dintre cele 2 state au fost în continuă creștere. Aceasta s-a datorat și Acordului de Liber Schimb dintre Moldova și România care a fost în vigoare între anii 1994 și 2007. Chiar dacă în anul 2007 acordul de liber schimb a fost anulat, comerțul între cele 2 țări nu s-a diminuat. Din anul 2008 Moldova beneficiază de preferințe comerciale autonome unilaterale din partea UE unde face parte și România. Actualmente produselor românești li se aplică o taxă vamală la exportul în Republica Moldova, dar acest lucru este compensat prin creșterea calității.

În anul 1994, când a intrat în vigoare acordul de liber schimb, volumul schimburilor comerciale era foarte scăzut între Moldova și România. În anul 1997, volumul total al schimburilor comerciale a fost de 190,4 de milioane de dolari SUA, acesta ajungând în anul 2009 la 551,3 milioane de dolari SUA, crescând de 2,88 ori. Acest fapt s-a datorat în special creșterii economice în cele 2 state și a stabilirii legăturilor comerciale dintre companiile moldovenești și românești, scumpirea prețului la petrol și produse din petrol care sunt principalele exporturi ale României în Moldova. Dacă în anul 1998 Moldova a exportat bunuri în valoare de 61,8 milioane de dolari SUA în anul 2009 această valoare a ajuns la 239,6 milioane de dolari SUA. Conform diagramei din anexa 4 observăm că începând cu anul 1998 partea română a înregistrat un excedent comercial în

---

¹⁹ "Impuls pentru colaborarea economică între România și Moldova":
<http://economie.moldova.org/news/impuls-pentru-colaborarea-economica-intre-romania-si-moldova-208262-rom.html> accesat 22 mai 2010

cea ce privesc schimburile cu Moldova. În anul 1998 România a exportat în Republica Moldova bunuri în valoare de 128,6 milioane de dolari SUA, iar în anul 2009 311,7 milioane de dolari SUA, volumul exporturilor crescând de 2,42 ori.

Cele mai importante importuri ale Republicii Moldova din România sunt *produsele minerale* cu o pondere de 52,13 % din totalul importurilor pentru anul 2008. A doua grupă reprezintă “*Mărfuri și produse diverse*”, cu o pondere mult mai scăzută față de prima, numai de 6,54 % din totalul importurilor pentru anul 2008. Pe locul 3 este grupa de mărfuri “*Metale comune și articole din acestea*” cu o pondere de 6,32 % din totalul importurilor tot pentru anul 2008. Principalele produse importate din România sunt cele minerale, reprezentând mai mult de jumătate din importuri.

Pe de altă parte, cele mai importante exporturi ale Republicii Moldova sunt grupele “*Mașini și aparate; echipamente electrice; aparate de înregistrat sau de reprodus sunetul și imaginile*” (29 % din totalul exporturilor pentru anul 2008), “*Materiale textile și articole din acestea*”(cu o pondere de 14,14 % din totalul exporturilor pentru anul 2008), “*Grăsimi și uleiuri animale sau vegetale*” (cu o pondere de 9,11 % din totalul exporturilor). Dacă neglijăm prima grupă de mărfuri, atunci produsele exportate din Moldova în România au o valoare adăugată scăzută.

Importanța comerțului bilateral dintre cele două state este diferită. Conform tabelului 11 din anexă **ponderea exporturilor din Moldova în România în total exporturi moldovenești** a ajuns în *anul 2008 la 20,4 %*, crescând de la 13,9 % în anul 1995, 8,0 % în anul 2000 și 10,2 % în anul 2005. În ceea ce privește **importul din România în Moldova în total importuri moldovenești**, acesta a ajuns la *12 % în anul 2008*, de la 6,7 % în anul 1995, 15,3 % în anul 2000, 11,2% în anul 2005.

În cazul României, ponderile comerțului cu Moldova sunt cu mult mai mici. Astfel, exporturile din România în Moldova în total exporturi românești a fost de 1% în anul 1995, 1,4% în anul 2005 și 1,7 % în anul 2008. Importurile din Moldova în România la fel este scăzut, 1% în anul 1995, 0,3 % în anul 2000 și 0,2 % în anul 2005 și 0,4 % în anul 2008.

Datorită faptului că țările fac parte din 2 grupări integraționiste diferite – Moldova- Comunitatea Statelor Independente, România – Uniunea Europeană, în special România după anul 2007 a reorientat comerțul exterior spre statele membre UE. După

anul 2007, s-a crezut că, comerțul dintre aceste două state se va micșora, dar acesta a crescut, concentrându-se spre anumite grupe de produse.

Potrivit informațiilor oficiale, la sfârșitul anului 2008, în Republica Moldova funcționau 489 de firme cu capital român, cu un capital social de 45 de milioane de dolari. Investițiile române reprezintă doar 7% din totalul investițiilor străine în Moldova. Printre cele mai mari companii din Moldova, cu capital românesc, se numără: DRA Draexlmaier Automotive, Banca Comercială Română Chișinău, Petrom - Moldova, Mobiasbanca - Groupe Societe Generale, Metro Cash and Carry Moldova, ROMSTAL TRADE, Publika TV²⁰.

România concurează cu Federația Rusă în ceea ce privește principalul partener comercial pentru Moldova. Comerțul cu statele membre UE crește în detrimetrul celor din CSI. Aceasta se datorează și existenței celor două concepții: “vecinătatea UE” și “străinătate apropiată a Federației Ruse”, în care prima domină. Transparența joacă un rol foarte important, iar UE este cu mult mai transparentă decât Federația Rusă în actele sale decizionale.

Procesul de integrarea economică europeană a influențat comerțul cu UE și viceversa. Volumul schimburilor comerciale au crescut datorită existenței unui proces de integrare care a facilitat comerțul și dialogul cu instituțiile europene din partea conducerii de la Chișinău. Următorul capitol prezintă procesul de integrare a Moldovei în UE.

---

²⁰ Idem 19

Capitolul III Integrarea Republicii Moldova în Uniunea Europeană

3.1 Istoricul Relațiilor

Republica Moldova și-a căpătat independența la data de 27 august 1991, odată cu anul dezmembrării Uniunii Sovietice. Au urmat ani grei de scădere a nivelului de trai și declin economic. Moldova a încercat să fructifice relații multilaterale atât cu Federația Rusă, UE și SUA, și nu a urmat modelul statelor Baltice, care au fost interesate de la bun început de aderarea și integrarea în Uniunea Europeană.

Primul pas în relațiile dintre Moldova și UE a fost negocierea în anul 1994 a **Acordului de Parteneriat și Cooperare (APC)**, care a intrat în vigoare în 1998, valabil și în perioada actuală și a înlocuit Acordul Uniunii Europene cu Uniunea Republicilor Sovietice Socialiste în 1989, moștenit și de Moldova. APC este un acord juridic, care stabilește referințele foarte generale cu privire la respectarea valorilor democratice și a drepturilor omului²¹. Al doilea pas a fost **Planul de Acțiuni Republica Moldova-Uniunea Europeană (PAUEM)** care nu înlocuiește APC, ci stabilește strategii cu privire la libertățile umane și reforme aproape în toate domeniile de activitate în ceea ce privește dezvoltarea economică și reducerea sărăciei²². A fost semnat în 2005 și a expirat în 2008. Feedback-ul Comisiei Europene a fost în general pozitiv, mai puțin în domenii ca libertatea mass-mediei, justiție, politică. PAUEM a fost parte componentă a Politicii Europene de Vecinătate în Republica Moldova.

Acordul de Parteneriat și Cooperare a fost negociat în 1994 și a intrat în vigoare abia în iulie 1998 pentru o perioadă de zece ani, cu posibilitate de prelungire automată dacă nici una din părți nu-l denunță, ceea ce nu s-a întâmplat. APC a fost primul pas în relațiile dintre Moldova și UE, conform declarațiilor unui expert în domeniu: *“Relațiile oficiale ale Republicii Moldova cu comunitățile europene, în particular cele economice și comerciale, au demarat pe la sfârșitul anului 1995, atunci, când a fost semnat acel Acord de parteneriat și cooperare. Însă, de fapt, acesta a fost aprobat de Comisia Europeană în 1996 și a intrat în vigoare abia la sfârșitul anului 1998. Această târăgănare a fost datorată faptului că Uniunea Europeană a așteptat din partea Fondului Monetari Internațional o confirmare, că reformele economice, care au început în Moldova atunci,*

---

²¹ *Conceptul pentru integrarea Republicii Moldova în Uniunea Europeană*, septembrie 2003,

²² Realizarea Planului de acțiuni RM-UE (februarie 2005-ianuarie2008) proiect realizat de IDIS Viitorul

*se vor derula satisfăcător. Avizele pozitive din partea Fondului, cât și a Băncii Mondiale, au fost și vor fi și pe viitor cruciale în relațiile dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană*²³.

APC creează cadrul juridic și instituțional pentru relațiile dintre Moldova și UE, care este valabil și astăzi. Obiectivele principale ale APC sunt următoarele²⁴:

- a. Continuarea dialogului politic;
- b. Promovarea comerțului și investițiilor;
- c. Cooperarea în domeniul legislativ, economic, social, financiar și cultural;
- d. Susținerea eforturilor Moldovei de a consolida democrația, a dezvolta economia și a finaliza tranziția la economia de piață.

În acest acord, atenția principală este acordată relațiilor comerciale și cooperării economice. ***UE și Moldova își acordă reciproc statutul de cea mai favorizată națiune*** în schimburile comerciale și limitează posibilitatea impunerii unor restricții la importuri și exporturi. APC prevede posibilitatea creării unei zone de liber schimb dintre UE și Moldova în cazul în care Moldova înregistrează progrese în reformele de piață. APC mai prevede armonizarea legislației Moldovei cu cea a UE și instituționalizarea dialogului în domeniile de cooperare, inclusiv cel politic, prin crearea unor instituții comune pentru implementarea APC: Consiliul de Cooperare UE-Moldova ce este compus din membri ai Consiliului European și ai Comisiei Europene, pe de o parte, și din membri ai Guvernului Republicii Moldova, pe de altă parte, și se întrunește o dată pe an. Acesta este asistat de către Comitetul de Cooperare, la care participă înalți funcționari și activează în cadrul a cinci subcomitete. În plus, este creat Comitetul Parlamentar de Cooperare pentru promovarea dialogului politic la nivel parlamentar²⁵.

Conform informațiilor de la ADEPT și Expert-Group, ONG-uri din Moldova, ***care se autofinanțează și monitorizează schimbările din sfera politicului și economicului***, UE nu a creat instrumente de monitorizare a reformelor și schimbărilor din Republica Moldova, urmând să o facă odată cu implementarea Planului de Acțiuni UE-RM (PAUEM).

²³ <http://www.europalibera.org/content/article/1991855.html> accesat la data de 23 martie 2010 , Interviu acordat de Iurie Golișan, membru ADEPT- Asociația pentru Democrație Participativă

²⁴ Comisia Europeană : “Acord de Parteneriat Și Cooperare între Comunitățile Europene și Statele lor membre, de o parte, și Republica Moldova, de altă parte”

²⁵ Idem 24

În contextul PAUEM integrarea europeană nu înseamnă aderarea Moldovei la UE, ci mai curând un proces de ajustare la modelul de guvernare europeană, bazat pe principiile statului de drept și ale economiei de piață, de aliniere a normelor și standardelor naționale la cele ale UE, de participare graduală la programele și politicile UE și de aprofundare a interdependenței dintre procesele și politicile comunitare și cele promovate la nivel național²⁶.

PAUEM, conține 46 de pagini, formulează 80 de obiective și 294 de acțiuni/ măsuri de urmat. Prevede o serie de măsuri pe termen scurt și lung în șapte domenii generice de cooperare²⁷:

1. Dialogul și reforma politică;
2. Cooperarea pentru soluționarea conflictului transnistrean;
3. Reformele și dezvoltarea economică și socială;
4. Relații comerciale, reforma de piață și cea regulatorie;
5. Cooperarea în domeniul justiției și afacerilor interne;
6. Transport, energie, telecomunicații, mediu inconjurător, cercetare dezvoltare și inovație;
7. Contacte umane.

Implementarea PAUEM a avut de la început multe piedici. De exemplu : PAUEM a formulat sarcini care, chiar înainte de finalizarea negocierilor pe marginea conținutului acestuia în iunie 2004, erau deja realizate de Moldova²⁸. O altă problemă pe care procesul de negociere a PAUEM a scos-o în evidență a fost lipsa reciprocă de cunoștințe a UE față de evoluțiile politicilor din Moldova și a ultimei față de politicile și standardele UE²⁹.

Problema cea mai importantă și necesită atenție sporită reprezintă soluționarea conflictului transnistrean. Autoritățile de la Chișinău au susținut în nenumărate rânduri că

---

²⁶ Planul de Acțiuni Republica Moldova Uniunea Europeană, Ghid, Proiect realizat de ADEPT și EXPERT-GRUP cu sprijinul financiar al Departamentului pentru Dezvoltare Internațională (DFID) al Marii Britanii pagina 34

²⁷ Comisia Europeană : "Planul de Acțiuni Republica Moldova- Uniunea Europeană"
http://ec.europa.eu/world/enp/pdf/action_plans/moldova_enp_ap_final_en.pdf

²⁸ PAUEM a formulat necesitatea (obiectivul 4) ratificării Protocolului Opțional cu privire la implicarea copiilor în conflicte armate la Convenția privind drepturile copilului, ceea ce s-a realizat anterior prin Legea nr. 15-XV din 6 februarie 2004 (*Monitorul oficial al Republicii Moldova*, nr.39-41/216 din 05.03.2004)

²⁹ Implementarea PAUEM , Raport Adept și Expert Group pagina 22

fără ajutorul extern, cu forțele proprii nu este pe măsură de a soluționa conflictul pe cale pașnică. UE din 2005, de la semnarea PAUEM, a devenit observator. Au fost aduși 200 de experți, din care 120 din statele membre UE pentru a monitoriza frontiera moldo-ucraineană. Ceea ce poate face UE în Transnistria este formarea punctelor de informare în masă, precum o face și în Chișinău. Populația, dintre circa 31,9% sunt moldoveni³⁰, este dezinformată de autoritățile de la Tiraspol și nu cunoaște pur și simplu ce înseamnă Uniunea Europeană, și deseori o asociază cu un rău mai mare decât Uniunea Sovietică.

Potrivit unor date ale fostului Minister al Reintegrării, până în 2010 la Chișinău au fost înregistrați permanent sau provizoriu peste 370 de agenți economici transnistreni, iar activitățile comerciale ale acestora cu statele UE au crescut semnificativ. Obținerea accesului de către agenții economici transnistreni la preferințele comerciale europene oferite Moldovei este un bun exemplu de sporire a atractivității UE în regiunea transnistreană.

În anul 2009, eforturile au fost orientate spre lansarea negocierilor asupra Acordului de Asociere RM-UE. În luna iunie, Consiliul UE a adoptat Liniile Directorii pentru negocierea noului Acord cu Republica Moldova. Guvernul acestei țări se află în proces de pregătire a grupului de negociatori și este interesată în lansarea cât mai curând a negocierilor propriu-zise³¹. Conform informațiilor Deutsche Welle, Bruxelles va propune Moldovei un acord de asociere trunchiat. În cadrul acestui acord, nu se va semna un acord politic ce ar deschide calea spre integrare europeană a Moldovei. Proiectul doar va recunoaște aspirațiile europene ale Moldovei, și oferă anumite beneficii economice³². Acordul rămâne în spațiul Politicii Europene de Vecinătate.

---

³⁰ Conform ultimului recensământ din Transnistria, 31,9 % din populație sunt moldoveni de origine română

³¹ Obiectivele Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene <http://www.mfa.gov.md/obiective/> accesat 30 noiembrie 2009

³² Revista Presei Naționale <http://www.europa.md/primary.php?d=rom&n=Revista%20Presei%20Naționale.0> accesat 25 noiembrie 2009

3.2 Republica Moldova în cadrul Politicii Europene de Vecinătate (PEV)

3.2.1 Crearea Politicii Europene de Vecinătate

Politica Europeană de Vecinătate a apărut pentru prima oară în anul 2004 cu scopul de a ajuta statele vecine cu Uniunea Europeană să ajungă la un nivel de dezvoltare economică, socială, culturală apropiat statelor membre UE. Motivul existenței unei astfel de politici este asigurarea unei stabilități în apropierea granițelor spațiului comunitar. Incluziunea în cadrul Politicii Europene de Vecinătate nu înseamnă neapărat ca statul respectiv să devină un stat membru prin intermediul acestei politici. Doar după realizarea unor progrese, îndeplinirea criteriilor de la Copenhaga statul respectiv poate adera la Uniunea Europeană. Dacă atragem atenția asupra criteriilor de aderare și obiectivele politicii europene de vecinătate, atunci observăm că ele sunt foarte apropiate, cu diferența că politica de vecinătate nu presupune aderarea la UE.

Începutul Politicii Europene de Vecinătate a avut loc în cadrul Consiliului European de la Copenhaga din decembrie 2002, care a emis un comunicat : *“actuala extindere creează condițiile pentru o Uniune cu perspective puternice de creștere durabilă și de asumare a unui rol important în consolidarea stabilității, păcii și democrației în Europa și în lume”*. La fel se preciza că Uniunea Europeană *este interesată să întărească relațiile de cooperare regională și transfrontalieră cu țările vecine, “ în scopul dezvoltării depline a potențialului regiunilor” [...] și pentru “a evita riscul unor noi linii de divizare în Europa”*³³. Aceasta a dus la formarea conceptului unei **“Europă Extinsă”**, ce presupune dezvoltarea de noi relații cu țările vecine din est, în funcție de nivelul lor de dezvoltare politică, economică, socială.

Conceptul de **“Europă Extinsă”** a fost pentru prima oară introdus în martie 2003, prin intermediul comunicării : **„Wider Europe – Neighborhood: A New Framework for Relations with our Eastern and Southern Neighbors”**³⁴. Noul ansamblu de măsuri de politică externă a fost ulterior grupat sub denumirea de **“Politica Europeană de Vecinătate”**(PEV)³⁵. Țările care fac parte din Politica Europeană de Vecinătate sunt : **Sudul Mediteranean**: Algeria, Egipt, Israel, Iordania, Liban, Libia, Maroc, Autoritatea

³³ Consiliul European de la Copenhaga, 12-13 decembrie 2002, Concluziile Președenției, p. 7, http://Ue.Eu.Int/Uedocs/Cms_Data/Docs/Pressdata/En/Ec/73842.Pdf accesat 12 mai 2010

³⁴ COM(2003) 104 final, Bruxelles, 11 martie 2003.

³⁵ COM(2004)373 final, Bruxelles, 12 mai 2004, care reprezintă documentul cadru pentru PEV împreună cu comunicarea privind crearea Noului Instrument de Vecinătate și Parteneriat

Palestiniană, Siria, Tunisia ; **statele ex-sovietice** : Belarus, Ucraina, Republica Moldova și Federația Rusă și **Caucazul de Sud** : Armenia, Azerbaidjan și Georgia. La momentul actual cu fiecare stat sunt stabilite relații individuale, în funcție de nivelul de dezvoltare al acestora. Trebuie de menționat faptul că din Federația Rusă face parte din PEV numai regiunea Kaliningrad.

3.2.2 Elementele definiției a Politicii Europene de Vecinătate

PEV nu creează noi structuri și noi obligații, ci doar urmărește să ofere statelor membre o motivație pentru a se integra în UE și a derula Acorduri de Asociere și Acorduri de Parteneriat și Cooperare.

Elementele definiției a PEV sunt : *Documentul de strategie, Planuri de acțiuni, Rapoarte de țară și Noul Instrument de Vecinătate și Parteneriat sau Cooperare în loc de Parteneriat* .

Documentul de strategie al PEV este considerat "*Politica Europeană de Vecinătate- Document de Orientare*". El prevede : "*Împărțirea cu țările vecine a beneficiilor extinderii UE spre Europa Centrală și de Est, pentru a întări stabilitatea, securitatea și bunăstarea tuturor popoarelor acestora*". Documentul de strategie mai prevede și asumarea unor obiective esențiale ale Politicii Externe și de Securitate Comună a UE, adică : combaterea terorismului și a proliferării armelor de distrugere în masă, asumarea responsabilității în prevenirea conflictelor și gestionarea crizelor, respectarea prevederilor dreptului internațional.

Planurile de acțiuni sunt semnate cu fiecare stat în parte. De exemplu, cu Republica Moldova planul de acțiuni a fost aplicat din martie 2005 până în februarie 2008. Prin intermediul acestora, sunt reflectate nevoile specifice și capacitatea statelor de a adapta reforme pentru atingerea obiectivelor comune. Planurile de acțiuni prevăd colaborări în următoarele domenii: respectarea valorilor comune, dialogul politic, dezvoltare economică și socială, comerț, piață internă și reforme legislative, cooperarea în domeniul justiției, al libertății și securității, integrarea în rețele de infrastructură, politica socială și contacte. Planurile de acțiuni nu prevăd crearea unor instrumente și mecanisme și susțin realizarea obiectivelor deja existente.

Rapoartele de țară sunt documente de analiză a relațiilor bilaterale, a situației politice, instituționale, economice și sociale a țării partenere și a progreselor înregistrate. Rapoartele se întocmesc periodic, de către Comisie, în colaborare cu structurile de cooperare ale acordurilor de parteneriat sau asociere. Obiceiul publicării de rapoarte are adesea un efect minor, dar sporește vizibilitatea problemelor și presiunea asupra statelor de a se conforma anumitor reguli și principii.

Resursele financiare sunt furnizate prin intermediul **Noului Instrument de Vecinătate și Parteneriat**, care, începând cu anul 2007, va înlocui programele de asistență individuală, cum ar fi TACIS³⁶ (mai sunt unele proiecte care încă nu au fost finalizate).

3.2.3 Progresele realizate de Moldova în cadrul Politicii Europene de Vecinătate

În ceea ce privește progresele realizate de Moldova în cadrul Politicii Europene de Vecinătate, Comisia Europeană a publicat în fiecare an câte un raport, analizând situația din Republica Moldova pentru perioada respectivă, și nominalizând domeniile unde mai sunt necesare eforturi.

Pentru anii 2007 și 2008, Rapoartele cu privire la progresul realizat conțin 8 rubrici, unde este analizată minuțios situația din Moldova pentru perioada respectivă. Aceste rubrici sunt : 1.Context și evaluarea globală; 2.Dialogul Politic și reformele; 3.Reformele economice și sociale; 4.Probleme legate de comerț, reformele de piață și regulatorii; 5.Cooperarea în domeniul justiției, libertate și securitate; 6.Transport, energie, mediu, societatea informațională, cercetare și dezvoltare; 7. Contacte umane, educație și sănătate ; 8.Cooperarea Financiară. Din cauza spațiului redus, mă voi referi doar la primul punct ce ține de evaluarea globală, pentru anul 2007 și apoi pentru 2008.

Conform raportului pe țară pentru anul 2007, Republica Moldova a realizat un progres bun în aproape toate domeniile. În această perioadă a fost format un cadru instituțional și de proceduri cu privire la controlul certificatelor de origine, ceea ce a permis Uniunii Europene să acorde Republicii Moldova Preferințe Comerciale Autonome; a intrat în vigoare *Acordul cu privire la regimul de vize și readmiterea*

---

³⁶ Comisia 2003b

cetățenilor cu ședere ilegală și a avut loc o bună cooperare în ceea ce privește Misiunea UE de asistență la frontieră (European Union Border Assistance Mission).³⁷.

În ceea ce privește anul 2008, Republica Moldova a rămas un partener care a făcut un progres semnificativ în ceea ce privește guvernarea și reformele. S-au înregistrat progrese în majoritatea domeniilor care au fost incluse în Planul de Acțiuni din cadrul Politicii Europene de Vecinătate. Majoritatea realizărilor au fost în derularea reformelor din domeniul judiciar, acordul dat Comitetului European de Prevenire a Torturii de a publica rapoarte, o cooperare bună cu Misiunea Uniunii Europene de Asistență la frontieră (EUBAM), un leadership activ în ceea ce privește participarea la forurile regionale și intensificarea cooperării cu UE în ceea ce privesc problemele regionale și internaționale. Moldova a fost capabilă să implementeze corect condițiile pentru a beneficia de Preferințele Comerciale Autonome, care au intrat în vigoare în anul 2008. A fost continuată cooperarea cu UE în ceea ce privește soluționarea conflictului transnistrean, incluzând măsuri de creștere a încrederii și dialoguri cu populația din Transnistria. Cu toate acestea, Moldova nu a făcut progrese ori s-a înregistrat progres limitat în implementarea unui număr de reforme care au constituit principalele priorități în cadrul Planului de Acțiuni. Acestea includ în particular asigurarea libertăților fundamentale pentru cetățeni, abordarea unor probleme legate de piață și de reglementări, aplicarea în mod eficient a strategiei naționale în domenii ca lupta împotriva corupției, droguri și traficul de ființe umane, sau în sectoare ca transporturi și energie. Alocarea inefficientă a resurselor, întâzieri în ceea ce privește adoptarea legislației secundare, insuficient suport politic, au constituit impedimente întru adoptarea reformelor³⁸.

În anul 2009, relațiile UE- Moldova au fost trecute printr-un test destul de serios. După alegerile din primăvară, disputate într-un mediu politic controvers, manifestările de stradă au fost urmate de încălcarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale de către forțele de ordine. Un nou guvern a fost creat după alegerile din iulie. Eforturile Moldovei de a implementa reformele structurale, în concordanță cu obiectivele Planului

---

³⁷ COMMISSION STAFF WORKING DOCUMENT Accompanying the Communication from the Commission to the Council and the European Parliament 'Implementation of the European Neighbourhood Policy in 2007' Progress Report Moldova pagina 2

³⁸ COMMISSION STAFF WORKING DOCUMENT Accompanying the COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT AND THE COUNCIL Implementation of the European Neighbourhood Policy in 2008, *Progress Report Republic of Moldova*, pagina 2

de Acțiuni UE-Moldova, pentru a contracara efectele crizei economice și financiare care au lovit puternic în anul 2008, au fost deosebit de ridicate.

Recomandările Comisiei pentru anul 2010 evidențiază următoarele aspecte : necesitatea unui efort suplimentar de a implementa măsurile adoptate în concordanță cu Planurile de Acțiuni UE- Moldova, în mod specific întărirea mecanismelor pentru prevenirea încălcării drepturilor omului și a libertăților fundamentale, reformarea mai departe a sistemului judiciar și asigurarea respectării legii, asigurarea neutralității presei publice și promovarea unui mediu pluralistic pentru mijloacele de informare în masă, consolidarea luptei împotriva traficului de ființe umane și creșterea concordanței între necesitățile pieței muncii și a forței de muncă³⁹.

În aceste rapoarte se utilizează un limbaj elaborat și diplomatic. El denotă faptul că la momentul actual stadiul de integrare a Republicii Moldova în UE este unul avansat datorită eforturilor actualei guvernări de la Chișinău. Totuși, nivelul scăzut de dezvoltare economică a Republicii Moldova nu oferă șanse reale de aderare.

3.3 Reprezentantul special al Uniunii Europene în Republica Moldova

În martie 2005, după semnarea Planului de Acțiuni UE- Moldova din cadrul politicii Europene de Vecinătate, Consiliul a adoptat o Acțiune Comună (Joint Action) creând poziția de reprezentant special al UE în Republica Moldova și numindu-l în această poziție pe domnul **Adrian Jacobovitz de Szeged**. În februarie 2007, Consiliul l-a numit **Kálmán Mizsei** ca succesor al Ambasadorului Jacobovitz⁴⁰. **Kálmán Mizsei** este la momentul actual reprezentantul special al UE în Moldova. Mandatul său este prelungit în fiecare an, ultima prelungire făcându-se până în august 2010, dar poate fi încheiat mai devreme în funcție de cum decide Comisia.

Obiectivele pe care le are misiunea reprezentantului special sunt:

- Contribuții la soluționarea conflictului transnistrean pe cale pașnică și stabilirea unor aranjamente pe baza unor soluții viabile, respectând suveranitatea și integritatea teritorială a Republicii Moldovei în cadrul granițelor sale recunoscute internațional ;

---

³⁹ ENP Country Progress Report 2009 – Republic of Moldova, MEMO/10/182 Brusells, 12 may 2010

⁴⁰ Mandatul Reprezentantului Special al UE în Moldova <http://www.eusrmoldova.eu/en/mandate> accesat 14 mai 2010

- Contribuții la consolidarea democrației, respectarea legii, și respectarea drepturilor omului și libertăților fundamentale pentru toți cetățenii din Republica Moldova ;
- Promovarea unei bune și apropiate relații dintre Moldova și Uniunea Europeană pe baza valorilor comune și intereselor cum sunt prevăzute în Planul de Acțiuni Uniunea Europeană Republica Moldova ;
- Asistența cu privire la lupta împotriva traficului de ființe umane, arme și alte bunuri, din și prin intermediul Republicii Moldova ;
- Contribuții la întărirea stabilității și cooperării în regiune ;
- Sporirea efectivității controlului la vamă și la punctele de trecere a frontierei, cu o atenție sporită asupra secțiunii transnistrene, prin intermediul Misiunii de Asistență la frontieră a Uniunii Europene.⁴¹

UE a desemnat reprezentanți speciali cu mandate similare nu doar în Moldova, ci și în alte regiuni. După intrarea în vigoare a Tratatului de Reformă (Tratatul de la Lisabona) la data de 1 decembrie 2009, rolul celor 11 reprezentanți speciali⁴² a crescut. În special pentru statele din Parteneriatul Estic, reprezentantul special are un rol însemnat cu privire la negocierea acordurilor de asociere și de cooperare.

3.4 România- avocatul Republicii Moldova în Uniunea Europeană

România s-a declarat principalul susținător al integrării Republicii Moldova în Uniunea Europeană, dar și al ideii că Moldova trebuie să intre în grupul statelor din Balcanii de Vest în negocierile de aderare la UE. Diplomația română a făcut demersuri pentru a menține subiecte legate de Moldova pe agenda UE.

Totuși, relațiile dintre Republica Moldova și România au cunoscut momente de apogeu și de declin. Prima țară care a recunoscut independența Moldovei a fost România. De la podul de flori, care a avut loc pe 16 mai 1991 situația nu s-a schimbat cu mult în ceea ce privește romantismul și declarațiile unor politicieni. Dacă atunci, înainte de anul

---

⁴¹ *COUNCIL JOINT ACTION 2007/107/CFSP of 15 February 2007 appointing the European Union Special Representative for the Republic of Moldova, COUNCIL JOINT ACTION 2009/132/CFSP of 16 February 2009 extending the mandate of the European Union Special Representative in the Republic of Moldova și Council Decision 2010/108/CFSP - Mandate Extension , articolul 2*

⁴² Reprezentanți speciali a UE sunt în următoarele regiuni : Afganistan, Marea regiune Africană a Lacurilor, Uniunea Africană, Bosnia și Herțegovina, Asia Centrală, Kosovo, Macedonia, Orientul Mijlociu și Moldova.

1991 nu puteai circula liber între Moldova și România, nici în perioada actuală acest lucru nu este posibil datorită vizelor impuse cetățenilor moldoveni, unde se specifică necesitatea existenței unui cont bancar de 500 de euro, aproximativ 3 salarii medii pe economie în Moldova. Răcirea relațiilor a avut loc în special când în Republica Moldova a ajuns la guvernare partidul comunist (perioada 2001-2009) care a dus o politică externă ambiguă față de România. Odată cu schimbarea guvernării după alegerile din iulie 2010 are loc și o apropiere a relațiilor dintre aceste două țări. Mai mult ca atât, Guvernul României s-a declarat un promotor al Moldovei în relația cu UE.

Un impediment în promovarea relațiilor nu numai la nivel interguvernamental, dar și la cel de contacte umane este faptul că majoritatea cetățenilor Republicii Moldova au o problemă identitară. Aceștia afirmă că sunt moldoveni, națiune diferită de cea română, chiar dacă vorbesc aceeași limbă cu românii.

În martie a intrat în vigoare micul trafic de frontieră prin care cetățenii Republicii Moldova care au domiciliul sau reședința la o rază de 30 de kilometri de granița României pot obține permise de trecere a frontierei și pot călători pe teritoriul României până la 50 de kilometri de la graniță. Până la data 30 aprilie 2010 au fost depuse 4500 de cereri, fiind acordate 2000 de permise⁴³.

Cetățenii Republicii Moldova pot redobândi cetățenia română, dar acest proces a fost destul de îndelungat. Chiar și autorul acestei teze a așteptat 6 ani pentru a obține certificatul de cetățenie română. În prezent, situația s-a ameliorat. Conform datelor provenite de la Ministerul Justiției, în anul 2009 au fost acordate 30.000 de titluri de cetățenie. *"În momentul de față suntem în situația de prelucra circa 5000 de cereri în fiecare lună. Obiectivul nostru este să ajungem la 10 mii de cerere prelucrate în fiecare lună. Dorim ca toate restanțele din acest an să fie rezolvate"*, a precizat ambasadorul român la Chișinău⁴⁴.

Relațiile apropiate dintre aceste două state au un efect de stimulare a relațiilor Uniunii Europene cu Moldova. România va acorda un împrumut nerambursabil de 100 de milioane de euro Moldovei pe o perioadă de 4 ani și va mări numărul locurilor pentru studenții moldoveni la facultățile și liceele din România.

---

⁴³ Portalul de Știri Unimedia : <http://www.unimedia.md/?mod=news&id=18716> accesat 6 mai 2010

⁴⁴ Idem 43

3.5 Perspectivele Republicii Moldova în cadrul Parteneriatului Estic

3.5.1 Ce este Parteneriatul Estic ?

Parteneriatul Estic a luat naștere la data de 7 mai 2009 la Praga, incluzând cele 27 de state membre și alte șase : Republica Moldova, Ucraina, Belarus, Armenia, Azerbaijan și Georgia. De la bun început a fost clar faptul că Parteneriatul Estic este doar o apropiere a relațiilor din aceste șase țări și statele membre UE, iar în ceea ce privește perspectiva de aderare nu este prevăzută și poate apărea doar atunci când statele participante nemembre UE vor avea o evoluție semnificativă. Parteneriatul Estic nu înlocuiește Politica Europeană de Vecinătate ci este complementară acesteia. Este o nouă etapă a relațiilor, prin care statele ex-sovietice din Europa de Est și Caucaz realizează prin efort comun o apropiere de Uniunea Europeană și vor semna acorduri de cooperare sau acorduri de asociere, în funcție de caz, cu fiecare din cele șase state, iar mai târziu acorduri de liber schimb. Procesul va fi unul de lungă durată și datorită studiilor de fezabilitate și reformelor care urmează să fie aplicate în aceste state. Totodată, vor fi implementate noi regimuri de vize, care vor fi acordate în mod gratuit cetățenilor din statele Parteneriatului Estic, iar cu timpul aceste vize vor fi eliminate.

Ceea ce oferă UE prin Parteneriatul Estic sunt următoarele⁴⁵ :

- includerea progresivă a acestor țări în economia UE, prin zone de liber schimb, care vor include toate schimburile comerciale, inclusiv cele de energie, dar și o integrare economică regională, prin crearea unei comunități economice de vecinătate, prin acorduri bilaterale;
- UE oferă partenerilor "*pacte de mobilitate și securitate*", care presupun lupta împotriva migrației, modernizarea sistemelor de azil, structuri integrate de gestionare a frontierelor pentru a se ajunge la obiectivul final și probabil cel mai important **eliminarea vizelor de călătorie**;
- în privința vizelor, se urmăresc niște pași succesivi, începând cu facilitarea eliberării vizelor, urmata de eliminarea taxei de viză și înființarea unui număr mai mare de consulate și centre de eliberare a vizelor în regiune, ca, odată cu aplicarea

---

⁴⁵Portalul de știri Hotnews : *Liderii occidentali au tratat cu indiferență summitul de lansare a Parteneriatului Estic. Doar Merkel a fost prezentă* <http://www.hotnews.ro/stiri-international-5679160-liderii-occidentali-tratat-indiferenta-summitul-lansare-parteneriatului-estic-doar-merkel-fost-prezenta.htm> accesat 14 mai 2010

eficiență a acordurilor de facilitare a eliberării vizelor și de readmisie, să se ajungă la negocierile privind eliminarea vizelor;

- o mai bună mobilitate a forței de muncă prin deschideri punctuale a pieței muncii din UE;
- securitate energetică sporită pentru UE și parteneri, printr-o serie de instrumente atât multilaterale, cât și bilaterale cu țările din Parteneriatul Estic;
- programe care sprijină dezvoltarea economică și socială a țărilor partenere.

La început, Parteneriatul Estic a fost privit cu scepticism de șefii de stat a țărilor membre, iar conducerea Federației Ruse l-a perceput ca o amenințare asupra intereselor sale în zonă. Totuși, el reprezintă “o poartă” pentru statele ex-sovietice spre o nouă dimensiune europeană.

3.5.2 Moldova și Parteneriatul Estic

În ceea ce privește Moldova și Parteneriatul Estic, acestea urmează să se fructifice în viitor. La 12 ianuarie 2010 au început negocierile dintre Delegația UE și reprezentanții Guvernului Republicii Moldova cu privire la Acordul de Asociere. Ultima rundă de negocieri este planificată pentru iunie 2010, în urma căreia va fi semnat și Acordul de Asociere, unde vor fi evidențiate progresele realizate până acum și perspectivele pe viitor. Acesta nu va însemna că Moldova va deveni un stat candidat ori potențial candidat pentru a adera la UE. Parteneriatul Estic este o oportunitate pentru Republica Moldova, dar totul depinde de Guvernul de la Chișinău care și-a arătat capacitatea sa de a implementa reformele în ultimele luni ale anului 2009 și în prima jumătate a anului 2010.

După semnarea Acordului de Asociere, urmează Acordul de Liber Schimb Comprehensiv și Aprofundat. În urma unei analize a centrului analitic independent Expert Grup, din Chișinău, asupra fezabilității acestui acord de Liber Schimb, s-a ajuns la concluzia că Moldova va beneficia în urma semnării unui astfel de Acord. Beneficiarii direcți vor fi exportatorii din ambele părți, iar beneficiarii indirecti cetățenii Republicii Moldova. Totuși ultimul raport de țară a Comisiei Europene evidențiază faptul că Moldova nu este pregătită la momentul actual pentru a semna un astfel de acord. Este

necesară conformarea cu normele UE cu privire la unele produse ce vor fi exportate și necesitatea unor studii de fezabilitate.

Totodată, sunt necesari specialiști în domeniu care să instruiască funcționarii publici din administrația centrală a Republicii Moldova. Astfel, în urma unui proiect finanțat de Black Sea Trust for Regional Cooperation, prin intermediul Institutului European din România și Institutul de Dezvoltare și Inițiativă Socială Viitorul pe parcursul anului 2010 au fost instruiți 30 de funcționari publici din administrația centrală a Republicii Moldova cu privire la libera circulație a bunurilor și serviciilor în Uniunea Europeană. Aceștia își vor aduce aportul la viitoarele negocieri cu privire La Acordul de Liber Schimb Moldova-UE.

În Polonia, care a fost inițiatorul Parteneriatului Estic, studenți de la o universitate din Varșovia au pus bazele unui proiect internațional de cercetare : **Youth Eastern Partnership** și are ca membri studenți din statele membre și din cele care fac parte din Parteneriatu Estic. În cadrul newsletter-ului doi și trei au fost publicate articole despre Moldova și Transnistria. Acest grup informează pe cei care sunt interesați despre anumite aspecte cheie din țările din Parteneriatul Estic, inclusiv din Republica Moldova.

Cu privire la perspectivele actuale ale Republicii Moldova în cadrul Parteneriatului Estic, acestea sunt mari. Privit cu scepticism și reticență la început din ambele părți, el poate deveni un eșec dacă nu se vor aplica măsuri bine definite. Ucraina, Belarus și Moldova fac parte dintr-o Comunitate ce s-a dovedit a fi dezintegrată, astfel nu-și pot permite un alt eșec, în special în relațiile cu Uniunea Europeană.

Eliminarea vizelor este un scop pe care Uniunea Europeană vrea să-l implementeze prin intermediul Parteneriatului Estic, însă acesta va fi un proces lung. Mulți cetățeni ai Republicii Moldova muncesc în Italia, Spania, Portugalia datorită diferenței foarte mari de salarii din Moldova și statele menționate mai sus. Mulți din ei se află la muncă în condiții ilegale. Pentru unii din ei o soluție reprezintă redobândirea cetățeniei române, alții speră că Moldova va adera la UE și vor fi eliminate vizele. Din păcate, procesul de eliminare a vizelor pentru cetățenii Republicii Moldova nu poate fi scurtat din cauza pașilor care trebuie să fie urmați : securizarea frontierelor, deschiderea unor noi consulate, eliminarea taxelor, și apoi mai târziu, eliminarea vizelor.

Acest parteneriat poate să-i aducă Moldovei un acord de liber schimb, chiar eliminarea vizelor, dar despre el se vorbește numai în cercurile restrânse de specialiști și la nivel academic în cadrul facultăților de relații internaționale. Dacă s-ar face un sondaj în Republica Moldova și ar întreba câte țări intră în Parteneriatul Estic, foarte puțini vor răspunde corect.

Ministrul rus de Externe, Serghei Lavrov, afirmă că existența Parteneriatului Estic, ar putea afecta relațiile Moscovei cu cele șase țări ex-sovietice, care participă la acesta. Lavrov mai spune că programul de cooperare economică între UE și cele șase state, inclusiv Republica Moldova, împiedică implementarea proiectelor de integrare în cadrul Comunității Statelor Independente. Potrivit lui Lavrov, punerea în practică a acordurilor de asociere cu UE, de creare a zonelor de comerț liber și politicile de vecinătate, semnate cu aceste țări, poate aduce prejudicii proiectelor de integrare în cadrul CSI⁴⁶.

Fiind într-o fază de început, în ciuda faptului că are o vechime de un an, Parteneriatul Estic rămâne cel care a “trezit” Politica Europeană de Vecinătate în Moldova. El este și cel care dă o nouă formă Politicii Europene de Vecinătate. Totuși, este prea devreme de tras anumite concluzii cu privire la Parteneriatul Estic deoarece se află la o fază de început.

Odată cu Parteneriatul Estic, asistența acordată de UE Republicii Moldova va crește, în special cea tehnică și financiară. Aceste aspecte sunt analizate în cadrul următorului capitol.

---

⁴⁶ Publika TV : **Serghei Lavrov spune că Parteneriatul Estic ar putea afecta relațiile Moscovei cu șase țări CSI** http://www.publika.md/serghei-lavrov-spune-ca-parteneriatul-estic-ar-putea-afecta-relatiile-moscovei-cu-sase-tari-csi_22221.html accesat 14 mai 2010

Capitolul IV Asistența acordată de UE Republicii Moldova

4.1 Asistența financiară a UE pentru Moldova

În perioada anilor 1991-1998 asistența financiară a Comunității Europene pentru Republica Moldova a fost în valoare de 128,1 milioane de ECU, 41,1 milioane de ECU prin intermediul *Programului Național TACIS*, iar 87 de milioane de ECU reprezentând *Asistență Macro-Financiară*.

Tacis (Technical Assistance for Commonwealth of Independent Countries) a fost derulat din anul 1991 până în anul 2006, fiind înlocuit de Instrumentul European de Vecinătate și Parteneriat și Instrumentul European de Vecinătate și Cooperare. Asistența financiară totală acordată prin intermediul programului național TACIS până în anul 2006 a fost de 137,6 milioane euro.

Pentru perioada anilor 1999-2006 totalul asistenței financiare a Comunității Europene pentru Republica Moldova a fost de 192,62 milioane de euro. Aceasta a avut mai multe surse : Programul Național TACIS, Cooperarea Transfrontalieră TACIS, Securitatea Alimentară, Asistența Umanitară, PEV-ONG Cofinanțare, Drepturile Omului. Anul care a fost cu cea mai mare finanțare a fost 2005, de 50,7 milioane euro, din care 42 de milioane de euro prin intermediul *Programului Național TACIS*, reprezentând ultima tranșă.

De la momentul de implementare a Planului de Acțiuni UE-Moldova din cadrul Politicii Europene de Vecinătate, asistența Uniunii Europene a crescut. Introducerea unor noi instrumente de twinning și TAIEX (Technical Assistance Information Programme) a întărit abilitatea Comisiei Europene de a acorda asistența financiară și tehnică în principalele domenii de reglementare și de reformă ⁴⁷.

Pentru anii 2007-2010 Programul Indicativ Național are un buget de 209,7 milioane de euro. Programul are 3 priorități principale : suport pentru democrație și bună guvernare, reforme regulatorii și consolidarea capacității administrative; reducerea sărăciei și creștere economică.

În anul 2007 Instrumentul European de Vecinătate și Parteneriat în Republica Moldova a avut un buget de 40 de milioane de euro. Programele de asistență a Comisiei Europene s-au concentrat în special asupra managementului frontierelor, creșterea

---

⁴⁷ Date preluate din *Country Progress Report Republic of Moldova, anul 2007*, pagina 18

controlului la punctele de frontieră și a capacității de supraveghere, cu un accent asupra Misiunii de asistență a UE la frontiera cu Ucraina (EUBAM) ; reformarea sistemului de asistență socială, asistență tehnică și operațiuni de Twinning pentru susținerea planului de acțiuni și pentru susținerea societății civile în Transnistria.

Cu scopul de a minimiza șocurile externe în anul 2007 (creșterea prețurilor la energie și secetă) asupra economiei țării, Comisia Europeană a acordat un ajutor de 45 de milioane de euro sub formă de asistență macro-financiară și 3 milioane de euro ajutor umanitar prin “Programul de recuperare de după secetă”.

Programul anual de acțiuni al Instrumentului European de Vecinătate și Parteneriat pentru 2008 (45,7 milioane de euro, suplimentate cu 16,6 milioane de euro pentru facilități de Guvernare) a fost în cea mai mare parte alocat pentru modernizarea sistemului de asistență medicală primară (46,6 milioane de euro), migrație și managementul frontierei (10 milioane de euro), asistență tehnică și Twinning (5,7 milioane de euro)⁴⁸.

Două programe cros-frontaliere, de cooperare, la care Moldova participă, au fost inițiate în anul 2008 : Programul România-Moldova-Ucraina 2007-2013 (126,72 milioane de euro) și Sinergia la Marea Neagră, nouă beneficiari au semnat contractele în august 2008.

Tot în anul 2008, Consiliul cu privire la Facilitățile de Investiții în Vecinătate (Neighbourhood Investment Facility) a decis să ofere un grant pentru patru proiecte cu o valoare totală de 19,75 milioane de euro, prognozând un efect de Levier de aproape 158,5 milioane de euro de la un consoțiu al Instituțiilor Financiare Europene. În decembrie 2008, Guvernul Moldovei a semnat un acord financiar de 12 milioane de euro sub formă de grant pentru programul de reabilitare a drumurilor, co-finanțat prin intermediul Băncii Europene de Reconstrucție și Dezvoltare și Băncii Europene de Investiții. Moldova a beneficiat de asistență macro-financiară în anul 2007, iar ultima tranșă de 15 milioane de euro a fost transferată în decembrie 2008.

În anul 2009 au fost continuate reformele din sistemul medical în cadrul proiectului de 46 milioane de euro. În ianuarie 2010 Fondul Monetar Internațional a

---

⁴⁸ Date preluate din Country Progress Report Republic of Moldova, 2008, pagina 22

aprobat un aranjament față de Moldova pe o perioadă de trei ani în valoare de 410 de milioane de euro pentru a reface stabilitatea fiscală. În timpul forumului de Parteneriat Moldova organizat în martie 2010 de Uniunea Europeană și Banca Mondială, 40 de donori, inclusiv UE, au garantat un împrumut de 1,96 miliarde de euro pentru a susține programul guvernamental “Regândește Moldova”⁴⁹.

Astfel, capitulând asupra asistenței financiare acordată de UE Moldovei, avem următoarele :

- Instrumentul European de Vecinătate și Parteneriat pentru Moldova pentru 2007-2010 are o valoare de 209,7 milioane de euro, adițional 16,6 milioane de euro prin intermediul facilităților guvernamentale ;

- pentru perioada 2011-2013 Instrumentul European de Vecinătate și Parteneriat are un buget de 273,1 milioane de euro anunțate de Comisie (o creștere în medie pe an de 75 %).

4.2 Misiunea Uniunii Europene de Asistență la frontieră

Activitatea Misiunii Uniunii Europene de Asistență la frontiera dintre Moldova și Ucraina a fost lansată în ziua de 30 noiembrie 2005 la solicitarea comună a Președintelui Republicii Moldova și a Președintelui Ucrainei. Misiunea este un organ de consultanță și tehnic. Ea nu are putere executivă.

Obiectivele Misiunii sunt:

- Colaborarea cu Moldova și Ucraina în scopul armonizării standardelor și procedurilor lor de gestionare a frontierei cu cele în vigoare în statele-membre ale UE;
- Asistarea la întărirea capacităților profesionale ale serviciilor vamale și de frontieră ale Moldovei și Ucrainei la nivel operațional;
- Dezvoltarea capacităților de analiză a riscurilor;
- Perfecționarea cooperării și a complementării reciproce a serviciilor vamale și de frontieră cu alte agenții de executare a legilor;

---

⁴⁹ Date preluate din **ENP Country Progress Report 2009 – Republic of Moldova, MEMO/10/182, Brussels, 12 mai 2010**

- Promovarea cooperării transfrontaliere⁵⁰.

Personalul Misiunii EUBAM este de peste 200 de persoane, inclusiv aproximativ 120 de experți în domeniul vamal și al frontierei din state-membre ale Uniunii Europene, asistați de angajați locali din Moldova și Ucraina. Misiunea este finanțată integral de Uniunea Europeană, la început prin Mecanismul de Reacție Rapidă, apoi prin Programul TACIS al Comisiei Europene și în prezent prin Instrumentul European de Vecinătate și Parteneriat (ENPI). O contribuție semnificativă la activitatea EUBAM au realizat cele peste 20 de statele-membre ale UE, care acordă direct asistență experților proprii din cadrul Misiunii în acțiunile curente de la graniță. Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare este partenerul de implementare al Misiunii, care acordă suport logistic și administrativ⁵¹.

Rezultatele planificate de Misiunea Uniunii Europene de Asistență la frontieră sunt⁵² :

- Capacitatea profesională consolidată a serviciilor de frontieră ;
- Capacitatea îmbunătățită de analiză a riscurilor ;
- Cooperarea transfrontalieră mai extinsă ;
- O privire generală analitică mai bună în domeniul securității la frontieră ;
- Corupție diminuată ;
- Conștientizare sporită la nivel local cu privire la activitățile Misiunii și eforturile serviciilor partenere;
- Abilități de relații cu publicul mai eficiente ale serviciilor partenere.

Misiunea Uniunii Europene de Asistență la Frontieră oferă o perspectivă tehnică asupra managementului frontierei dintre Transnistria și Ucraina. Rolul ei este consultativ și cu putere executivă, finanțată integral de Uniunea Europeană, a diminuat corupția din zonă și a făcut mai transparent procesul de gestionare a frontierei.

---

⁵⁰ <http://www.eubam.org/index.php?action=show&sid=6t1jp27v1empoaca0xmqz1jkl0eb1e8&id=161>
accesat 15 mai 2010

⁵¹ Site-ul oficial a Misiunii UE de Asistență la Frontieră :
<http://www.eubam.org/index.php?action=group&group=28&sid=6t1jp27v1empoaca0xmqz1jkl0eb1e8>
accesat 15 mai 2010

⁵² Site-ul oficial a Misiunii UE de Asistență la Frontieră :
<http://eubam.org/index.php?sid=bqu0n73qwbvwyga95aezwnswypjotl> accesat 31 mai 2010

Concluzii și Recomandări

În primul capitol am analizat dilema prizonierului în Republica Moldova, care are ca actori UE și Rusia, iar cei care suportă consecințele sunt cetățenii Republicii Moldova. Procesul de integrare economică europeană depinde și de poziția Rusiei față de Republica Moldova. În prezent acest proces a devenit ireversibil și va fi unul de lungă durată, indiferent de ce poziție ar adopta Rusia. Transnistria reprezintă un impediment cu privire la aderarea Moldovei la UE. O țară care un conflict înghețat pe teritoriul ei nu poate adera la UE. O altă problemă reprezintă decalajul dintre statele membre UE și Moldova. Comisia Europeană asistă această țară vecină pentru a micșora decalajul economic și pentru a soluționa conflictul transnistrean.

În capitolul doi au fost prezentate relațiile comerciale dintre Moldova și UE în comparație cu CSI. Comerțul cu statele membre UE a crescut, iar cel cu statele CSI a scăzut valoric și din ponderea totală.

Capitolul trei analizează procesul de integrare a Republicii Moldova în Uniunea Europeană. Aceasta a adoptat în relația sa cu Republica Moldova o atitudine diplomatică, echidistantă și a acordat asistență financiară, tehnică aproape în toate sferele economiei Republicii Moldova. Rezervele față de implementarea unor reforme, încălcări ale drepturilor omului și libertăților fundamentale au fost evidențiate de Comisia Europeană în rapoartele de țară și comunicate. Desigur, punctele tari ale reformelor implementate de Guvernul moldovenesc au fost evidențiate încurajând astfel noi progrese.

Autoritățile de la Chișinău au evidențiat de nenumărate ori că inexistența unei perspective de aderare nu impulsionează societatea moldovenească cu privire la procesul de integrare. Moldova dorește să fie inclusă pe lista țărilor din Balcanii de Vest, dar, spre deosebire de România, ea nu a fost considerată nici o dată o țară Balcanică, statutul ei de membru la Parteneriatul Estic rămâne neschimbat.

Paradoxul este că Moldova, cu cel mai mare volum de remitențe din Europa, este în situația că cetățenii săi nu pot călători fără vize decât în spațiul ex-sovietic, și devine din ce în ce mai greu să obțină viză un cetățean al Republicii Moldova. Este foarte necesar ca regimul de vize pentru cetățenii moldoveni să fie cu mult mai simplificat decât la ora actuală.

Perspectivile relațiilor dintre UE și Moldova sunt mari. Datorită actualei guvernări de la Chișinău a fost accelerat procesul de integrare. Totuși, eșecurile din trecut, criza financiară globală au avut un efect negativ asupra Uniunii Europene și mai ales asupra Moldovei, și după cum este menționat în Raportul de Țară a Comisiei Europene pentru anul 2009, relațiile UE-Moldova au făcut față unui puternic proces de testare. Moldova, catalogată ca cea mai săracă țară din Europa poate deveni un succes, dar totul depinde de cetățenii acestei țări și aspirațiile europene, care au fost recunoscute, dar nu și posibilitatea de a deveni un potențial candidat de aderare. În viitor, conducerea Moldovei va cere și perspectiva de aderare pentru o perioadă fără vreun cadru temporal cu argumentarea că aceasta ar motiva puternic implementarea în continuare a reformelor interne, ar răspunde așteptărilor europene ale cetățenilor și ar atrage investițiile străine directe.

Capitolul patru prezintă asistența acordată de Uniunea Europeană Republicii Moldova care este în creștere. Instrumentul European de Vecinătate și Cooperare este cel prin intermediul căruia la momentul actual Moldova primește asistență financiară de la UE. Ea va crește cu 75 % în perioada 2011-2013.

UE este demult prezentă în Moldova, se face din ce în ce mai simțită, iar procesul de integrare economică devine ireversibil.

Recomandări pentru Uniunea Europeană în relația sa cu Republica Moldova:

- acordarea asistenței financiare și tehnice stabilită în cadrul Parteneriatului Estic și Politicii Europene de Vecinătate, cu condiționalități planificate într-un timp rezonabil;
- semnarea unui Acord de Asociere cu Republica Moldova care să furnizeze o bază pentru viitorul relațiilor cu Moldova. În acest acord trebuie să fie recunoscută perspectiva de aderare a Moldovei fără vreun cadru temporal ;
- participarea la negocierile cu privire la soluționarea conflictului Transnistrean sub statutul de observator și purtarea unui dialog cu Rusia cu privire la schimbarea trupelor rusești cu unul mixt, format și din trupe ale statelor membre UE ;
- simplificarea regimului de vize pentru cetățenii Republicii Moldova;

- rapoarte de țară cât mai detaliate pentru a evidenția domeniile în care sunt necesare progrese.

Recomandări cu Moldova în relația sa cu Uniunea Europeană :

- Implementarea cât mai eficientă a reformelor, proiectelor finanțate european, în special în domeniul justiției, mass-mediei, drepturilor cetățenești și libertăților fundamentale ;
- Acordarea unei atenții ridicate pentru soluționarea conflictului transnistrean și implicarea mai activă a actorilor internaționali în reglementarea conflictului nesoluționat ;
- Realizarea propriilor rapoarte cu privire la procesul de integrare europeană pentru a evidenția punctele slabe în procesul de integrare europeană;
- Implementarea eficientă a documentului guvernamental „Regândește Moldova” și mediatizarea puternică a acestuia.

Bibliografie

1. Ghid “**Planul de Acțiuni Republica Moldova Uniunea Europeană**”, Proiect realizat de ADEPT și EXPERT-GRUP, Chișinău, 2008 ;
2. Valentina Harbo “**Moldova : A Status Quo of EU Institutional Relations**”, Institutul Francez de Relații Internaționale, martie 2010 ;
3. Guvernul Republicii Moldova “**Relansăm Moldova: Priorități de dezvoltare pe termen mediu**”, Raport pentru ședința Grupului Consultativ de la Bruxelles, 24 martie 2010 ;
4. Nicu Popescu și Andrew Wilson “**The Limits of Enlargement-Lite : European and Russian power in the troubled Neighbourhood**”, Policy Report, European Council on Foreign Relations, 2009 ;
5. Comisia Europeană “**Conceptul pentru integrarea Republicii Moldova în Uniunea Europeană**”, *septembrie 2003* ;
6. Comisia Europeană “**Acord de Parteneriat și Cooperare** între Comunitățile Europene și Statele lor membre, de o parte, și Republica Moldova, de altă parte”, 1998 ;
7. Comisia Europeană “**Planul de Acțiuni Republica Moldova Uniunea Europeană**”
http://ec.europa.eu/world/enp/pdf/action_plans/moldova_enp_ap_final_en.pdf , 2005 ;
8. Sudacevschi Gabriela , Sută Nicolae „**Relațiile Economice ale Republicii Moldova cu țările CSI**” (teză de doctorat) ASE, 2003 ;
9. Comisia Europeană „**ENP Country Progress Report 2009 – Republic of Moldova**”, Brussels, SEC(2010) 523, 12 mai 2010
10. Commission Staff Working Document „**Communication from the Commission Implementation of the European Neighbourhood Policy in 2008 Progress Report Republic of Moldova Brussels**”, 23/04/2009 SEC(2009) 514/2
11. Commission Staff Working Document „**Communication from the Commission Implementation of the European Neighbourhood Policy in 2007 Progress Report Republic of Moldova**”, Brussels, 3 April 2008 SEC(2008) 399

12. Valeriu Prohnițchi “**Securitatea economică a Moldovei : o privire în secolul XXI**”, Chișinău 2005 , Expert Group
13. Valeriu Prohnițchi (coordonator) „**Acordul de Liber Schimb între Republica Moldova și Uniunea Europeană: Fezabilitate, perspective și impactul potențial**”, Chișinău 2009
14. Ana Popa, Adrian Lupușor Valeriu Prohnițchi, Alex Oprunenco, Laurențiu Tîrcă, Andra Dușu „**România- Republica Moldova , O analiză a relațiilor bilaterale**” , Expert-Grup Chișinău, Societatea Academică Română, noiembrie 2009
15. Council Joint Action 2007/107/CFSP „*Appointing the European Union Special Representative for the Republic of Moldova*” 15 februarie 2007
16. Council Joint Action 2009/132/CFSP „*Extending the mandate of the European Union Special Representative in the Republic of Moldova*” 16 February 2009
17. Council Decision 2010/108/CFSP „*Mandate Extension of European Union Special Representative*”
18. Raport de Progres în cadrul PEV Moldova{COM(2006) 726 final}, SEC(2006) 1506/2, Brussels „**Comunicarea din partea Comisiei către Consiliu și Parlamentul European cu privire la consolidarea Politicii Europene de Vecinătate**”, 29 noiembrie 2006
19. COMMISSION DECISION C(2009) 4287 „*Annual Action Programme 2009 in favour of the Republic of Moldova to be financed under Article 19 08 01 03 of the general budget of the European Communities*” 9 iunie 2009
20. Întrunirea nr. 2850 a Consiliului pentru RELAȚII EXTERNE “**Concluziile Consiliului UE cu privire la Republica Moldova**” Bruxelles, 18 februarie 2008
21. Întrunirea nr. 2851 a Consiliului pentru RELAȚII EXTERNE „**Concluziile Consiliului UE cu privire la Politica Europeană de Vecinătate**”, *Bruxelles, 18 februarie 2008*
22. Ana Popa, Valeriu Prohnițchi, Alexandru Oprunenco “**Evoluția Exporturilor Republicii Moldova în Uniunea Europeană: Rolul regimurilor comerciale**”, Expert Grup, Centrul Analitic Independent, Chișinău, Aprilie-August 2008
23. Maddock și Lovita Ramguttee “**Diminuarea remitențelor și revenirea migrantilor: tendințe și soluții**” Nick, PNUD, Bratislava

24. Nick Maddock și Lovita Ramguttee „**Șomajul tinerilor și sărăcia in Republica Moldova: situația actuală și răspunsuri posibile**” PNUD, Bratislava
25. Comunicatul Comisiei adresat Parlamentului și Consiliului : **“Eastern Partnership”** , Brussels, COM(2008) 823/4
26. **Joint Declaration of the Prague Eastern Partnership Summit, Praga**, 7 mai 2009 <http://www.msz.gov.pl/files/PARTNERSTWO%20WSCHODNIE/4en.pdf>
27. Comisia Europeană **“Introducing autonomous trade preferences for the Republic of Moldova and amending Regulation (EC) No 980/2005 and Commission Decision 2005/924/EC”** Martie 2008
28. Consiliul Uniunii Europene : **„EU - Republic of Moldova Cooperation Council”** Brussels, 21 December 2009 , 17732/09 (Presse 388)
29. Comisia Europeană :**“Instrument European de Vecinătate și Cooperare, Republica Moldova, Plan indicativ Național”**, anii 2007-2010
30. Asistent Universitar doctor Tom Caiser „ **Politica Europeană în domeniul Vecinătății și Paradoxurile de Extindere a Uniunii Europene**” , Facultate de Arte și Științe Sociale, Universitatea Maastricht, Olanda, 2006
31. Dumitru Mînzărari **“Moldova rătăcită în labirintul încrucișat al conflictului Transnistrean”**, Institutul de Dezvoltare și Inițiativă Socială Viitorul, Chișinău, Ianuarie 2010
32. Ion Tăbârță, Veaceslav Berbeca **“Proiectul CSI: Anatomia unui eșec”**, Politici Publice, Institutul de Dezvoltare și Inițiativă Socială Viitorul, Chișinău, Ianuarie 2009
33. Ion Beschieru, Aliona Timofeenco **“Statutul juridic și finanțarea drumurilor locale în Republica Moldova”**, Nr 1 , 2010, Politici Publice, Institutul de Dezvoltare și Inițiativă Socială Viitorul, Chișinău
34. Oana Mihaela Mocanu **“Politica Europeană de Vecinătate. Noi inițiative. Contribuții ale României”** autor, București, 2009, Colecția de Studii IER, nr 23
35. Autori: Prof. univ. dr. Adrian POP – coordinator, Conf. univ. dr. Gabriela PASCARIU, Asist. univ. drd. George ANGLIȚOIU Drd. Alexandru PURCĂRUȘ **“România și Republica Moldova – între Politica Europeană de Vecinătate și**

Perspectiva Extinderii Uniunii Europene”, Institutul European din România - Studii de Impact III

36. <http://www.europalibera.org/content/article/1991855.html>
37. <http://www.cisstat.org/> Site-ul ce conține date statistice referitoare la Comunitatea Statelor Independente
38. <http://www.zf.ro/politica/pib-ul-republicii-moldova-3-din-cel-al-romaniei-4182108/>
39. http://www.insse.ro/cms/files/statistici/comunicate/pib/pib_trimIVr09.pdf
40. http://www.cnaa.md/files/theses/2009/13433/marcel_chistruga_abstract.pdf
41. www.statistica.md Site-ul Biroului Național de Statistică al Republicii Moldova
42. http://www.afacerinet.ro/articole/Afaceri_Internationale/367-10-Preferinte_Comerciale_Autonome_pentru_Republica_Moldova.html
43. <http://www.unimedia.md/?mod=news&id=18716>
44. <http://www.eusrmoldova.eu/> Site-ul oficial al Reprezentantului Special UE în Moldova
45. <http://www.eubam.org/> Site-ul Oficial a Misiunii UE de Asistență la frontieră
46. <http://www.hotnews.ro/stiri-international-5679160-liderii-occidentali-tratat-indiferenta-summitul-lansare-parteneriatului-estic-doar-merkel-fost-prezenta.htm>
47. http://www.publika.md/serghei-lavrov-spune-ca-parteneriatul-estic-ar-putea-afecta-relatiile-moscovei-cu-sase-tari-csi_22221.html Declarația Ministrului Rus de Externe Serghei Lavror
48. <http://economie.moldova.org/news/impuls-pentru-colaborarea-economica-intre-romania-si-moldova-208262-rom.html>